

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

**Ξέπλυμα Χρήματος: Ο ρόλος των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και οι επιδράσεις
στην Οικονομία.**

Πάυλου Ελευθερία

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου
Πειραιώς ως μέρους των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Σεπτέμβρης 2020

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

Money Laundering: The Role of Financial Institutions and their Impact on the Economy.

Pavlou Eleftheria

Diploma Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus as part of the requirements for obtaining a Postgraduate Diploma in Economic and Business Strategy

Piraeus, September 2020

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε την περίοδο Μαρτίου του 2020 και Σεπτεμβρίου του 2020 και θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίησή της. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια μου και υπεύθυνη της παρούσας εργασίας κα. Μ. Ψυλλάκη, για τη βοήθεια και την καθοδήγηση της. Και τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τις φίλες μου Γεωργία και Σταυρούλα και το Γιώργο για το ενδιαφέρον τους και τη συμπαράσταση τους σε όλα τα επίπεδα.

Ξέπλυμα Χρήματος: Ο ρόλος των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και οι επιδράσεις στην Οικονομία.

Σημαντικοί όροι: Ξέπλυμα Χρήματος, AML, FATF, Αρχή καταπολέμησης της Νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διεξοδική προσέγγιση του φαινομένου "Ξέπλυμα μαύρου χρήματος", του ρόλου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την πρόληψη και την καταστολή του και την επίδραση που επιφέρει στην οικονομία κάθε χώρας. Στο πλαίσιο αυτό εκπονήθηκε έρευνα προκειμένου να εξεταστεί η ικανότητα των τραπεζικών υπαλλήλων για τον εντοπισμό ασυνήθους/ ύποπτης συμπεριφοράς. Με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου σε ηλεκτρονική μορφή συλλέχτηκαν πληροφορίες και η επεξεργασία τους πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό παραγωγής στατιστικών αποτελεσμάτων SPSSv.24.

Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι υπαλλήλου ενός τραπεζικού οργανισμού παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου του ξεπλύματος χρήματος. Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των τραπεζικών υπαλλήλων μπορεί να επιτευχθεί διαμέσου της συνεχούς εκπαίδευσης αλλά και με τη καθοδήγηση έμπειρου εξειδικευμένου προσωπικού.

Money Laundering: The Role of Financial Institutions and their Impact on the Economy.

Keywords: Money Laundering, AML, FATF, Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Authority

Abstract

The purpose of this paper is a comprehensive approach to the phenomenon of "Money Laundering", the role of financial institutions in its prevention and suppression and the impact it has on the economy of each country. In this context, a survey was conducted to examine the ability of bank employees to detect unusual / suspicious behavior. Using a structured electronic questionnaire, information was collected and processed using SPSSv.24.

The research concludes that the employees of a banking organization play a key role in preventing and dealing with the phenomenon of money laundering. The development of the skills of the bank employees can be achieved through continuous training but also with the guidance of experienced specialized staff.

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
1 ^ο κεφάλαιο: Η έννοια του ξεπλύματος και ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος. ...	8
1.1. Εισαγωγή	8
1.2. Εννοιολογικός προσδιορισμός.....	8
1.3. Στάδια της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	11
1.4. Εγκληματολογικά χαρακτηριστικά του Ξεπλύματος Χρήματος.....	15
1.5. Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο Ξέπλυμα Χρήματος	15
1.5.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός.....	15
1.5.2. Οι υποχρεώσεις του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος.....	16
1.5.3. Συμπέρασμα σχετικά με το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο Ξέπλυμα Χρήματος.....	18
1.6. Περιπτώσεις Νομιμοποίησης Εσόδων διαμέσου του χρηματοπιστωτικού συστήματος.....	20
1.6.1. Υπεξαίρεση εις βάρος της ΠΑΕ ΑΕΚ	20
1.6.2. Σκάνδαλο DANSKE BANK.....	22
1.6.3. Παθητική δωροδοκία Υπουργού Μεταφορών & Επικοινωνιών.....	23
2 ^ο κεφάλαιο: Επιπτώσεις Ξεπλύματος Χρήματος στην οικονομία	25
2.1. Εισαγωγή	25
2.2. Στατιστικά μεγέθη	25
2.3. Επιπτώσεις της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	27
2.3.1. Μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	27
2.4. Η επίδραση του Ξεπλύματος Χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη	28
2.4.1. Μικροοικονομικό επίπεδο	29
2.4.2. Μακροοικονομικό επίπεδο	31
3 ^ο κεφάλαιο: Η αντιμετώπιση του Ξεπλύματος Χρήματος από Διεθνή Κοινότητα, Ε.Ε. & Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο	35
3.1. Εισαγωγή.....	35
3.2. Αντιμετώπιση σε Διεθνές επίπεδο	35
3.3. Αντιμετώπιση από την Ευρωπαϊκή Ένωση	37
3.4. Εθνικό Νομοθετικό πλαίσιο	38
4 ^ο κεφάλαιο: Ερευνητική μεθοδολογία	39
4.1. Ερευνητικό δείγμα	39
4.2. Ερευνητικά ερωτήματα/υποθέσεις	41
4.3. Έλεγχοι Υποθέσεων	42
5 ^ο κεφάλαιο: Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων	42

6ο κεφάλαιο: Επαγωγική Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων	60
6.1. Έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών «Φύλο» και «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.»	60
6.2. Έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών «Φύλο» και «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;»	62
6.3. Έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών «Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;» και «Γνωρίζετε τις φάσεις του Ξεπλύματος;»	63
Συμπεράσματα	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69
Παράρτημα 1.....	72

1^ο κεφάλαιο: Η έννοια του ξεπλύματος και ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

1.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει προσπάθεια να κατανοήσουμε καλύτερα τη διαδικασία ξεπλύματος παράνομου χρήματος, εμβαθύνοντας πρώτα με τον εννοιολογικό προσδιορισμό του φαινομένου και εν συνεχεία παρουσιάζοντας τα στάδια και τις εγκληματικές πράξεις που το αποτελούν. Στη συνέχεια θα αναλυθεί ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την καταπολέμηση του φαινομένου και τέλος θα παρουσιαστούν κάποιες περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων διαμέσου Τραπεζικών ιδρυμάτων.

1.2. Εννοιολογικός προσδιορισμός

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή «Ξέπλυμα χρήματος» είναι γνωστό ήδη σε διεθνή κλίμακα ότι φέρει την αμερικάνικη «σφραγίδα προέλευσης». Το ζήτημα του ξεπλύματος ξεκίνησε στις Η.Π.Α (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής) και αντιμετωπίστηκε, για μεγάλη χρονική περίοδο, ως θέμα φορολογικής απάτης ή φοροδιαφυγής, χωρίς πρόβλεψη ειδικής ποινικής νομοθεσίας. Ο όρος ξέπλυμα έχει τις ρίζες του πιθανότατα στις πρακτικές των Αμερικάνων «διδυλιστών» και διανομέων αλκοόλ, των επονομαζόμενων mobsters, οι οποίοι κατά την περίοδο της απαγόρευσης του αλκοόλ στις ΗΠΑ νομιμοποιούσαν το βρώμικο χρήμα μέσω της αγοράς και της εκμετάλλευσης «πλυντηρίων», χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η καταδίκη του Al Capone το έτος 1932 μόνο για το αδίκημα της φοροδιαφυγής (Ναμία, 2007).

Ξέπλυμα χρήματος αποτελεί την προσπάθεια της μαφίας να «νομιμοποιήσει-ξεπλύνει» τα παράνομα κεφάλαια που αποκτήθηκαν από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω «πλυντηρίων», δηλαδή χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Εκτιμάται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (με βάση στατιστικά στοιχεία του 1998) ότι το 2% έως 5% του παγκόσμιου ακαθάριστου προϊόντος προέρχεται από παράνομες δραστηριότητες (Schneider, 2010) ή 1,6% έως 4% τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως (Weeks-Brown, 2018). Επιπλέον, επισημαίνεται ότι τα έσοδα από τις παράνομες δραστηριότητες, λόγω χάρη η διακίνηση ναρκωτικών, αντιστοιχεί στο 3,6% του παγκοσμίου ακαθάριστου προϊόντος (έτος 2009), δηλαδή ανέρχεται στα 2,1 τρις. Δολάρια (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2011).

Με βάση τον ορισμό που διατύπωσε η προεδρική επιτροπή των Η.Π.Α ξέπλυμα χρήματος ή νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα είναι η διαδικασία κατά την οποία αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη προέλευση ή η παράνομη αξιοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, τα οποία εν συνεχεία «μεταμφιέζονται» προκειμένου να φαίνεται ότι προέρχονται από νόμιμη πηγή ¹. (Διονυσοπούλου, 2007)

Στην ελληνική νομοθεσία γίνεται πρώτη φορά αναφορά για το «ξέπλυμα χρήματος» στο Νόμο 2145/1993 και εν συνεχεία στο Νόμο 2331/1995. Στο άρθρο 2 και 3 του νόμου 3691/2008, όπως τροποποιήθηκε με τον πρόσφατο ν. 4557/2018, περιλαμβάνεται ορισμός της έννοιας της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με περιγραφή των συμπεριφορών που εμπίπτουν στην έννοια του λεγόμενου ξεπλύματος χρήματος. Οι συμπεριφορές είναι οι ακόλουθες:

«Η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του».

«Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες».

«Η απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης ή της διαχείρισης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες».

«Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα».

¹ Μετάφραση του ορισμού που διατύπωσε η προεδρική επιτροπή των Η.Π.Α. για το οργανωμένο έγκλημα.

«Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις εγκληματικές πράξεις και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα». (Ν.4557/2018, 30/06/2018)

Ορισμός σύμφωνα με τη F.A.T.F. (Financial Action Task Force)

Βασικός στόχος ενός μεγάλου αριθμού εγκληματικών δραστηριοτήτων είναι η δημιουργία κέρδους για το πρόσωπο ή την ομάδα που εκτελεί την εγκληματική ενέργεια. Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις είναι η επεξεργασία των εγκληματικών προϊόντων με απώτερο σκοπό τη συγκάλυψη της παράνομης καταγωγής τους. Η παραπάνω διαδικασία είναι πολύ σημαντική, καθώς επιτρέπει στον εγκληματία να απολαμβάνει αυτά τα παράνομα κέρδη χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την πηγή προέλευσής τους.

Όταν μια εγκληματική πράξη παράγει σημαντικά κέρδη, το συγκεκριμένο πρόσωπο ή ομάδα χρειάζεται να ανακαλύψει έναν τρόπο να ελέγξει τα κεφάλαια χωρίς να τραβήξει την προσοχή στην υποκείμενη δραστηριότητα ή τα εμπλεκόμενα πρόσωπα. Οι δράστες προσπαθούν να συγκαλύψουν τις πηγές, αλλάζοντας τη μορφή ή μεταφέροντας τα χρήματα σε ένα σημείο όπου είναι λιγότερο πιθανό να προσελκύσουν την προσοχή.

Η F.A.T.F. (Financial Action Task Force)

Αποτελεί διεθνή διακυβερνητική ομάδα που ιδρύθηκε από τις 7 μεγαλύτερες βιομηχανικές χώρες (G7) του κόσμου με σκοπό την προώθηση διεθνούς πολιτικής για την καταπολέμηση του ξεπλύματος Χρήματος. Συμμετέχουν εκπρόσωποι από 31 χώρες, την Ευρωπαϊκή επιτροπή, το συμβούλιο συνεργασίας του κόλπου, το Δ.Ν.Τ., την Interpol κ.λπ. Η F.A.T.F εκδίδει κατάλογο μη συνεργάσιμων χωρών (μαύρη λίστα), όπου εντάσσεται οποιαδήποτε χώρα αποτελεί σοβαρή απειλή στη διεθνή προσπάθεια εναντίον του ξεπλύματος χρήματος εναντίον του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η F.A.T.F. έχει εκδώσει 40 γενικές συστάσεις για το ξέπλυμα χρήματος και 9 ειδικές συστάσεις για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

1.3. Στάδια της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Σε διεθνή κλίματα είναι κοινός τόπος ότι η διαδικασία του ξεπλύματος ακολουθεί τρία βασικά στάδια:

Στάδιο τοποθέτησης (Placement)

Το ρευστό χρήμα διοχετεύεται και αναμειγνύεται με νόμιμα κεφάλαια ή απλά κατατίθεται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Με την ολοκλήρωση της φάσης αυτής τα έσοδα των εγκληματικών ενεργειών δεν έχουν πλέον μορφή ρευστού χρήματος. (Α.Α.Δ.Ε., 05/11/2018).

Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιείται η φυσική διείσδυση των παράνομων μετρητών ως επένδυση στο γενικότερο οικονομικό σύστημα, είτε αφορά παραδοσιακό ή μη χρηματοοικονομικό οργανισμό, όπως για παράδειγμα σε τράπεζα με κατάθεση στο λογαριασμό ή σε χρηματιστήριο με αγορά μετοχών εισηγμένων σε αυτό, με ανταλλακτήριο συναλλάγματος ή από καζίνο ή/και με απόκτηση ελέγχου ενός πιστωτικού οργανισμού (διαφθορά τραπεζικών υπαλλήλων) και άλλες συναφείς επενδύσεις. Επισημαίνεται ότι σε αυτό το στάδιο υπάρχει αυξημένος κίνδυνος αποκάλυψης ή ανίχνευσης από ελεγκτικούς φορείς.

Στάδιο διαστρωμάτωσης/ συσσώρευσης (layering)

Στόχος σε αυτό το στάδιο είναι η απόκρυψη της εγκληματικής προέλευσης των προϊόντων. Τα χρήματα μεταφέρονται και διαιρούνται συχνά μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών χωρών, ατόμων ή εταιρειών. (Α.Α.Δ.Ε., 05/11/2018)

Στο εν λόγω στάδιο γίνεται ο διαχωρισμός των εσόδων από την πηγή τους και πραγματοποιείται ένα πλέγμα οικονομικών συναλλαγών. Πιο συγκεκριμένα αρχικό ποσό «κατακερματίζεται» σε μικρότερα και γίνεται παρεμβολή πολλών λογαριασμών αλλά και πολλών χρηματοπιστωτικών φορέων σε διάφορες χώρες. Βασικός σκοπός αυτών των ενεργειών είναι καλυφθούν τα ίχνη των εγγράφων και να εξασφαλιστεί η ανωνυμία και έτσι εύκολα να γίνει η «μεταμφίεση» των αληθινών πηγών των κεφαλαίων τους εμποδίζοντας παράλληλα τον εντοπισμό τους από τα ελεγκτικά όργανα του φορέα στον οποίο και επενδύθηκαν τελικά.

Η ένταση και η ταχύτητα των συναλλαγών αυξάνεται με πολλαπλές μεταφορές, εμβάσματα, και ιδιαίτερα μέσω συστημάτων ηλεκτρονικής πληρωμής. Ως εκ τούτου, η νομιμοποίηση της μεταφοράς κεφαλαίων πραγματοποιείται είτε με υπερβολική τιμολόγηση σε διεθνείς εμπορικές συναλλαγές είτε με τη χρέωση των φερόμενων αγαθών ή υπηρεσιών με τη μορφή πράξεων εκκαθάρισης είτε με δανειακές δραστηριότητες.

Στο εν λόγω στάδιο χρησιμοποιούνται συνήθως οι ακόλουθες δύο διαφορετικές μέθοδοι:

Πρωτογενής κατάθεση

Με τον όρο πρωτογενείς καταθέσεις νοείται η άμεση τοποθέτηση των εγκληματικών εσόδων στο νομικό χρηματοπιστωτικό σύστημα χωρίς να προσελκύεται η προσοχή των ρυθμιστικών οργανισμών για παράδειγμα ο συστηματικός κατακερματισμός ενός μεγάλου ποσού σε μικρά, ώστε να επιτρέπεται η πληρωμή σε πολλούς τραπεζικούς λογαριασμούς κάτω από τα αντίστοιχα όρια αναγνώρισης και δήλωσης από τα οποία τα πιστωτικά ιδρύματα ελέγχουν την ταυτότητα του καταθέτη. Μια άλλη μέθοδος πρωτογενής τοποθέτησης αφορά την απόπειρα επιρροής των μηχανισμών ελέγχου των ιδρυμάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα, συγκεκριμένα:

- με την αγορά υφιστάμενων τραπεζών ή την εκκίνηση νέων τραπεζών σε υπεράκτιες περιοχές/ χώρες. (*«Καταφύγια των επιχειρήσεων» ή «τράπεζες»*).
- με τη δωροδοκία των εργαζομένων, συνηθισμένο (παράνομο) μέσο προκειμένου να καταστεί δυνατή η άμεση διείσδυση των χρημάτων του εγκληματία χωρίς να προσελκύσει την προσοχή της εποπτικής αρχής και
- με τη κατάθεση ποινικού νομίσματος σε τραπεζικούς λογαριασμούς στο εξωτερικό

Δευτερογενής κατάθεση

Με τον όρο δευτερογενής κατάθεση νοείται η έμμεση διείσδυση της παράνομου χρήματος στο Τραπεζικό σύστημα, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με τις εξής μεθόδους:

- με τη διαβίβαση της εκτόπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε εταιρείες ασφάλισης ζωής, παρόχους χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και γραφεία συναλλάγματος.
- με τη δημιουργία εταιρειών «βιτρίνας», που διεισδύουν μαύρα χρήματα στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς και συνεπώς στο φορολογικό σύστημα μέσω κερδοσκοπικών κύκλων εργασιών. Αυτό λειτουργεί μόνο εάν οι επιχειρήσεις αυτές έχουν επιχείρηση με ένταση μετρητών (π.χ. γαστρονομία, εταιρείες εισαγωγής-εξαγωγής αυτοκινήτων, πετρελαίου, ξενοδοχειακών τομέων, δημοπρασιών και γκαλερί).

Σε αυτό το σημείο αξίζει να επισημανθεί ότι οι αποκλίνουσες δικαιοδοσίες και η αναποτελεσματική συνεργασία της ποινικής δίωξης μεταξύ χωρών συχνά απλοποιούν/ διευκολύνουν τις διαδικασίες στρωματοποίησης. (Schneider, 2010), (Ναμία, 2007)

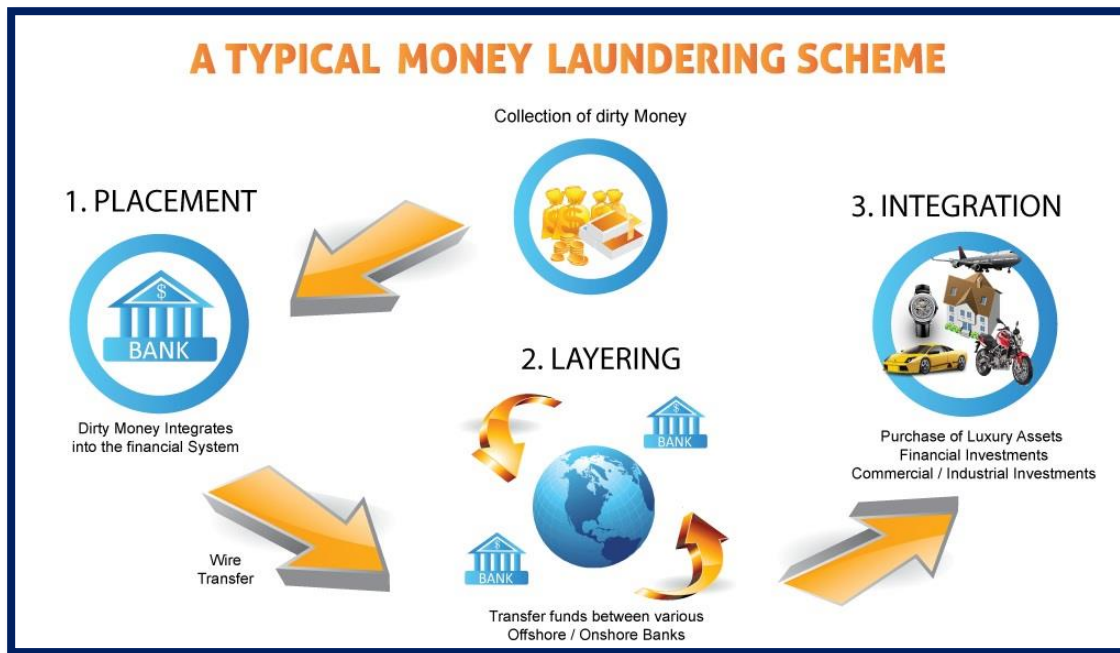
Στάδιο ολοκλήρωσης (intergration)

Στο στάδιο της ολοκλήρωσης ή ενσωμάτωσης πραγματοποιείται:

«η δικαιολόγηση των κεφαλαίων με τη δημιουργία μιας φαινομενικά νόμιμης προέλευσης των προϊόντων παράνομης δραστηριότητας π.χ. αγορά και πώληση ακίνητης περιουσίας, επινόηση κερδών από τυχερά παίγνια, κληρονομίες κ.λπ., υποτιμολόγηση, υπερτιμολόγηση και εν συνεχεία η επένδυση αυτών των κεφαλαίων, δηλαδή γίνεται η χρήση προϊόντων παράνομης δραστηριότητας για ίδιο όφελος, π.χ. κατανάλωση (τρόπος ζωής, κοσμήματα, οχήματα) και επένδυση (π.χ. ακίνητη περιουσία, αξιόγραφα, χρηματοδότηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων) (Α.Α.Δ.Ε., 05/11/2018)

Με αυτόν τον τρόπο τα φαινομενικά νομιμοποιημένα έσοδα εισέρχονται πλέον στην οικονομία ως νόμιμα κεφάλαια. Επίσης μία σύνθητη τακτική που χρησιμοποιείται ως προς τον σκοπό αυτό είναι και ο επαναδανεισμός. Με βάση αυτή την τακτική μετά την κατάθεση των παράνομων κεφαλαίων στον τραπεζικό λογαριασμό ο δράστης προχωρεί σε μια επένδυση τμήμα της οποίας καλύπτει με νόμιμα κεφάλαια ενώ για το υπόλοιπο λαμβάνει δάνειο από τη τράπεζα στην οποία είναι κατατεθειμένα τα παράνομα κεφάλαια. Στη συνέχεια εξοφλεί το δάνειο με τα παράνομα κεφάλαια τα οποία δια αυτού του τρόπου νομιμοποιούνται.

Καταληκτικά γίνεται αντιληπτό ότι ένα βασικό χαρακτηριστικό όλων των ανωτέρων τεχνικών που αναφέρθηκαν είναι το γεγονός ότι οι δράστες έχουν αντίληψη το πώς λειτουργούν οι νόμοι και εκμεταλλεύονται με δεξιοτεχνία τους νόμιμους θεσμούς της οικονομίας ή τις εθιμικά καθιερωμένες διαδικασίες και συνήθως δρουν σε πολλά κράτη, καθώς πλέον σπάνια γίνεται η νομιμοποίηση εσόδων στη χώρα στην οποία παρήχθησαν. (Ναμία, 2007)

Εικόνα 1 Στάδια Ξεπλύματος Χρήματος <https://eumcc.eu/money-laundering/index.html?ReturnUrl=%2farrange-a-call-back%2f>

Στην ελληνική νομοθεσία έχει εισαχθεί ως στάδια της νομιμοποίησης εσόδων -κατόπιν σχετικής αντιγραφής από τη Σύμβαση του ΟΗΕ (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1998) κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών:

- A) η υπόσταση της επιδίωξης
- B) ην υπόσταση της συγκάλυψης
- Γ) η υπόσταση της κατοχής και απομόνωσης

Τα δύο πρώτα στάδια στοχεύουν στη ματαίωση της εξιχνίασης και της δίωξης της παραγωγικής πράξης του εγκληματικού προϊόντος και το τρίτο στη διασφάλιση και στην απόλαυση/ διάθεση της επίμεμπτης περιουσίας.

Με τα παραπάνω στάδια ο δράστης αποκρύπτει, αγοράζει, μετατρέπει, μεταβιβάζει με σκοπό την κερδοσκοπία, τη συγκάλυψη της αληθινής προέλευσης, την παροχή συνδρομής σε πρόσωπα που ενέχονται σε εγκληματική δραστηριότητα. (Σμαράγδα, Ρηγάκου, 2020).

1.4. Εγκληματολογικά χαρακτηριστικά του Ξεπλύματος Χρήματος

Βάσει του τροποποιημένου νόμου 4557/2018 άρθρο 4 ως εγκληματικές δραστηριότητες αναφέρονται τα παρακάτω αδικήματα:

Τα αδικήματα της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, της εμπορίας ναρκωτικών, της λαθρομετανάστευσης, της εμπορίας όπλων, της αρχαιοκαπηλίας, της εμπορίας ανθρώπων, της παθητικής και ενεργητικής δωροδοκίας, της σωματεμπορίας, της συμμετοχής σε τρομοκρατικές πράξεις αλλά και της χρηματοδότησης αυτών, της φοροδιαφυγής, της λαθρεμπορίας, κατάχρηση αγοράς καθώς και της απάτης μέσω υπολογιστών νοούνται ως εγκληματικές δραστηριότητες και γενικότερα οι αξιόποινες πράξεις οι οποίες τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών και από τις οποίες προέκυψε περιουσιακό όφελος.

1.5. Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο Ξέπλυμα Χρήματος

1.5.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός

Πριν από όλα χρειάζεται να διευκρινιστεί η έννοια του λεγόμενου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στο άρθρο 3 του νόμου, όπως αυτός πλέον ισχύει μετά και την τελευταία τροποποίηση του από τον νόμο 4557/2018 αναφέρονται οι κάτωθι ορισμοί:

Ως Πιστωτικό Ίδρυμα νοείται:

- **η επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό, λειτουργεί στην Ελλάδα, καθώς και τα υποκαταστήματα (σύμφωνα με την έννοια του σημείου 17 της ίδιας παραγράφου και άρθρου του ανωτέρω Κανονισμού, πιστωτικών ιδρυμάτων, η έδρα των οποίων βρίσκεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε τρίτη χώρα)**
- **το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων**

Ως Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί νοούνται:

- **οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις² που ασκούν δραστηριότητες ασφαλίσεων ζωής**
- **οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές, με δραστηριότητα στον τομέα ασφάλισης ζωής ή παροχής υπηρεσιών σχετιζόμενες με επενδύσεις, με την εξαίρεση των συνδεδεμένων ασφαλιστικών διαμεσολαβητών,**

² άλλες επιχειρήσεις που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα και των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην άσκηση μίας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στις περιπτώσεις β' έως ιβ', ιδ' και ιε' της παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4261/2014 (Α 107) »

- **οι εταιρείες:** Χρηματοδοτικής μίσθωσης, Πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, Διαχείρισης απαιτήσεων πιστωτικών ιδρυμάτων από δάνεια και πιστώσεις με τις προϋποθέσεις της παρ. 25 του άρθρου 1 του ν. 4354/2015 (Α' 176), Παροχής πιστώσεων, Ταχυδρομικές στο μέτρο που παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών, Επενδύσεων χαρτοφυλακίου, Παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και οι συνδεδεμένοι αντιπρόσωποί τους, Επενδυτικής διαμεσολάβησης, Κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών, Επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία και Διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων.
- **τα ιδρύματα:** ηλεκτρονικού χρήματος ή τα ιδρύματα πληρωμών
- **τέλος,** τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, οι διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων, τα στερούμενα ίδιας νομικής προσωπικότητας υποκαταστήματα στην Ελλάδα χρηματοπιστωτικών οργανισμών που έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή.

1.5.2. Οι υποχρεώσεις του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος

Γενικότερα οι θεσπιζόμενες από τον νόμο υποχρεώσεις μπορούν να κατανεμηθούν για συστηματικούς λόγους σε 3 βασικούς κύκλους υποχρεώσεων:

- **Υποχρεώσεις εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη και εντοπισμό ύποπτων σημείων μέσω συλλογής και εκτίμησης συνδυαστικών πληροφοριών και ασυνηθών συναλλαγών**

Στον πρώτο βασικό κύκλο υποχρεώσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων εμπίπτει η ακόλουθη διαδικασία:

- Η εξακρίβωση της ταυτότητας του συναλλασσόμενου με τον απαραίτητο έλεγχο των απαραίτητων επιβεβαιωτικών του εγγράφων (*Διαβατηρίου/Ταυτότητας, Αριθμού φορολογικού μητρώου, άδεια διαμονής αν απαιτείται, δ/σης κατοικίας, δ/σης επαγγελματικής δραστηριότητας, τηλεφώνου επικοινωνίας*). Γενικά αυτή η υποχρέωση αφορά σε αιτήσεις ανοίγματος λογαριασμών αλλά και σε πάσης φύσεως συναλλαγές που ξεπερνούν την αξία των 15.000€.
- Η συνολική και συνδυαστική συνεκτίμηση των διαθέσιμων πληροφοριών για έναν πελάτη με βασικό στόχο αρχικά τον εντοπισμό και εν συνεχεία την αποτροπή της διενέργειας ύποπτων συναλλαγών. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα οφείλει να εξετάζει με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή που μπορεί να συνδέεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να συνεκτιμά το συνολικό προφίλ του

συναλλασσόμενου ώστε να εξακριβώσει τη συμβατότητα της συναλλαγής με το χαρτοφυλάκιο του.

- Η δυνατότητα για εν λευκώ εξουσιοδότηση, που παρέχεται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από τον νόμο, για να εξειδικεύουν κατά την κρίση του τα κριτήρια αναζήτησης ύποπτων συναλλαγών. Έτσι η Τράπεζα της Ελλάδος και συγκεκριμένα η αρμόδια Διεύθυνση για την εποπτεία του πιστωτικού συστήματος ως αρμόδια εποπτική αρχή όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων, έχει διαμορφώσει και εξειδικεύσει ένα είδος τυπολογίας της ύποπτης και ασυνήθους συναλλαγής κριτήρια και υποδείξεις που μπορεί να υποδηλώνουν καταρχήν ύποπτες συναλλαγές για ξέπλυμα.
 - Η διαμόρφωση εσωτερικού κανονισμού παρακολούθησης ύποπτων συναλλαγών και η γενική υποχρέωση της τήρησης ειδικού αρχείου, στο οποίο θα πρέπει να φυλάσσουν όλα τα σχετικά έγγραφα των παραπάνω συναλλαγών τουλάχιστον επί πενταετία.
- **Υποχρέωσεις αναφοράς στην Ανεξάρτητη Διοικητική αρχή κάθε ύποπτης ή ασυνήθους συναλλαγής και υποχρέωση κατ' εκτίμηση της άρνησης της εκτελέσεως συναλλαγών αυτών**

Στο δεύτερο κύκλο εργασιών του χρηματοπιστωτικού συστήματος υπάρχουν οι ακόλουθες υποχρεώσεις:

- Υποχρέωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών για τη νομιμοποίηση εσόδων, στην ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή
- Υποχρέωση πάσης φύσεως πληροφοριών προς την αρμόδια Αρχή, τις δικαστικές, εισαγγελικές, αρκεί κατά τη κρίση των φορέων αυτών που αιτούνται τις πληροφορίες να πιθανολογείται σχέση μίας συναλλαγής με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα³.

³ Ρητή εξαίρεση του κανόνα υποχρέωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για μη πραγματοποίηση της ύποπτης συναλλαγής: όταν η μη πραγματοποίηση της συναλλαγής ενδέχεται να δυσχεράνει την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων ή προσώπων που πιθανών ενέχονται σε νομιμοποίηση εσόδων καθώς και όταν συντρέχει επείγουσα περίπτωση για την άμεση πραγματοποίηση της συναλλαγής. Παρολαυτά και σε αυτές τις περιπτώσεις γίνεται αναφορά στην Ανεξάρτητη Αρχή.

- **Υποχρέωση για οργάνωση συστήματος εσωτερικού ελέγχου και ορισμού υπεύθυνου διευθυντικού στελέχους ως συντονιστή για την εξασφάλιση της τήρησης των υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος σε σχέση με το ξέπλυμα χρήματος**

Στον τρίτο κύκλο υποχρεώσεων με βάση τη Διοικητική Πράξη υπ. Αριθμ. 2577/9.3.2006 επιβάλλεται στους εποπτευόμενους η ανάπτυξη ειδικών συστημάτων πληροφορικής για να βοηθούν στην ακριβέστερη επίτευξη του εντοπισμού των ύποπτων συναλλαγών και επιπλέον, τουλάχιστον για τα μεγαλύτερα πιστωτικά ιδρύματα, τίθεται η υποχρέωση σύστασης ειδικής Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης με αρμοδιότητα τον συντονισμό του έργου των υπεύθυνων κανονιστικής συμμόρφωσης. Το τελικό αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος κάθε χρηματοπιστωτικού φορέα, αφού συγκεντρώσει το σύνολο των τυχόν αναφορών των διευθυντών και τυχόν υποκαταστημάτων του εν λόγω φορέα και αφού τις εξετάσει και επεξεργαστεί ότι παρέχουν ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας προχωρεί εν τέλει και στην αναφορά προς τον αρμόδιο φορέα, στην προκειμένη περίπτωση την Ανεξάρτητη Διοικητική αρχή. Αυτή είναι η και η τελικώς αρμόδια αρχή για την περαιτέρω έρευνα και την τελική αξιολόγηση των αναφορών και όποιες κριθούν βάσιμες παραπέμπονται με το σύνολο του φακέλου στον αρμόδιο Εισαγγελέα για την άσκηση ποινικής δίωξης.

1.5.3. Συμπέρασμα σχετικά με το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο Ξέπλυμα Χρήματος

Γενικότερα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα λειτουργεί ως ένα βοηθητικό όργανο του ανακριτικού φορέα είτε σε πρώτη φάση είναι η Ανεξάρτητη ρυθμιστική διοικητική αρχή είτε εν συνεχεία ο επιλαμβανόμενος τακτικός ανακριτής. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα διαθέτει τη δυνατότητα για συνδυαστική έρευνα, συλλογή κάθε είδους στοιχείων και πληροφοριών ώστε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μια συναλλαγή είναι ύποπτη ή ασυνήθη και κατά την υποκειμενική κρίση του εκάστοτε υπαλλήλου του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, ο οποίος διενεργεί τη συναλλαγή και ελέγχει κατά πόσο η συναλλαγή συνδέεται με νομιμοποίηση από εγκληματική δραστηριότητα ή όχι. Αρκεί μάλιστα ένας ελάχιστος βαθμός βασιμότητας προκειμένου να υποχρεωθεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα να προβεί σε αναφορά της συναλλαγής στην Αρμόδια ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή. Επισημαίνεται ότι σε *«καμία άλλη περίπτωση στο δικονομικό μας σύστημα δεν χρησιμοποιούνται σε τέτοια έκταση και με αυτές τις ευρύτατες εξουσίες απλοί ιδιώτες κατά τη μονοπωλιακή κρατική άσκηση της εξουσίας στη δίωξη του εγκλήματος»*. (Ναμία, 2007).

Επιπλέον σημειώνεται ότι στον έλεγχο που διενεργείται για τον εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών για το ζέπλυμα και ιδιαίτερα στη γνωστοποίηση περιεχομένου του μέσω της υποχρεωτικής αναφοράς Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή δεν ισχύουν οι αυτονόητοι περιορισμοί που θέτουν σε άλλες περιπτώσεις (άρθρο 27 παραγρ.2) λ.χ. Περί προστασίας προσωπικών δεδομένων ή περί τραπεζικού απορρήτου:

Απαγόρευση γνωστοποίησης

- *Καθήκον εχεμύθειας: Απαγόρευση γνωστοποίησης στον πελάτη ή σε τρίτους ότι διαβιβάσθηκαν ή θα διαβιβασθούν αρμοδίως πληροφορίες ή ότι διεξάγεται έρευνα για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.*
- *Απόπειρα αποτροπής του πελάτη να εμπλακεί σε εγκληματική δραστηριότητα δεν συνιστά γνωστοποίηση. (Α.Α.Δ.Ε., 05/11/2018)*

Γενικότερα για το ζέπλυμα χρήματος θεσπίζεται γενικός λόγος άρσης του αδίκου χαρακτήρα οποιασδήποτε γνωστοποίησης τέτοιων στοιχείων και γενικά εξασφαλίζεται η απαλλαγή από κάθε είδους ευθύνη εκείνου που προβαίνει στη γνωστοποίηση (Ναμία, 2007).

Συμπερασματικά, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα διαθέτει ενεργό ρόλο στη δίωξη του εγκλήματος και μάλιστα του ανατίθεται η πρωτοβουλία να το ερευνήσει και να το καταγγείλει ακόμη και αν πρόκειται σε στάδιο βάσιμης υπόνοιας. Μόνο σε αυτή την περίπτωση μπορεί να αιτιολογηθεί η ένταση της προσβολής για τα ατομικά δικαιώματα δηλαδή όταν υπάρχουν σημαντικότητας αξίας έννομα αγαθά. Προς ενίσχυση του παραπάνω ρόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος υπάρχουν ποινικές κυρώσεις για την πρόθεση παράλειψης αναφοράς στην Αρχή στις περιπτώσεις που επιβάλλεται⁴ και επιπλέον παρέχεται στον πληροφοριοδότη απαλλαγή από οποιαδήποτε ποινική, αστική ή διοικητική ευθύνη ακόμη και στην περίπτωση που τελικώς προκύψει ότι ήταν εντελώς εσφαλμένη ή ακόμα και επιπόλαια η υποψία του αρκεί να γίνεται καλόπιστα και όχι κακόβουλα.

⁴ Αιτιολογική έκθεση ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849 σελ. 87

1.6. Περιπτώσεις Νομιμοποίησης Εσόδων διαμέσου του χρηματοπιστωτικού συστήματος

1.6.1. Υπεξαίρεση εις βάρος της ΠΑΕ ΑΕΚ

Ποινική έρευνα σε βάρος του Σ.Ψ. ξεκίνησε όταν από τις δημοσιογραφικές και άλλες καταγγελίες γνωστοποιήθηκε η τέλεση κακουργηματικής υπεξαίρεσης του Χ.Ψ (πατέρα). Έτσι, παρά το γεγονός ότι εκκρεμούσε η διενέργεια παρεμφερής προκαταρκτικής εξέτασης πραγματοποιήθηκε έλεγχος από το ΣΔΟΥ, αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματός του για τα έτη 2000-2009, και κυρίως λόγω της μεταφοράς ιδιαίτερα σημαντικών χρηματικών κεφαλαίων διαμέσου των τραπεζικών λογαριασμών του Σ.Ψ (γιου). Παράλληλα, διετέλεσε έλεγχος και η αρχή καταπολέμησης της Νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Από τον παραπάνω έλεγχο φορολογίας εισοδήματος του γιου - παρά το γεγονός ότι δεν είχε ολοκληρωθεί και βρισκόταν σε εξέλιξη η αξιολόγηση των συμπληρωματικών στοιχείων από το ΣΔΟΥ- προέκυψαν αρνητικά ευρήματα κατά την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεών του. Πιο συγκεκριμένα, αποκρύφθηκαν καθαρά εισοδήματα συνολικού ύψους 5 εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία προέρχονταν από εκμίσθωση ακινήτων και από συμμετοχή σε ατομικές και άλλες εταιρείες. Επιπλέον, διαμέσου των τραπεζικών λογαριασμών του ίδιου ή άλλων στους οποίους ήταν συνδικαιούχος, διακινήθηκαν υψηλά χρηματικά ποσά, για τα οποία δεν έχουν προσκομισθεί οικονομικά στοιχεία που να δικαιολογούν τη νόμιμη προέλευση των κεφαλαίων, δημιουργώντας την υπόνοια ότι προέρχονται από προϊόντα εγκληματικών δραστηριοτήτων.

Με βάση το αρθ. 45 παρ. 2 του νόμου Νόμος 4557/2018 ορίζεται ότι *«η άσκηση ποινικής δίωξης και η καταδίκη του υπαιτίου για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν προϋποθέτει ποινική δίωξη ή καταδίκη του υπαιτίου για το βασικό αδίκημα»*. (LAWSPOT, 2018). Συνεπώς, ακόμη και στην περίπτωση ύπαρξης τυπικών ή ουσιαστικών λόγων που εμποδίζουν την άσκηση ποινικής δίωξης για το βασικό αδίκημα (λ.χ. εκκρεμοδικία ή/και έλλειψη θετικής δικονομικής προϋπόθεσης για την κίνηση αυτής, όπως είναι η οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής στο αδίκημα της φοροδιαφυγής), αυτό δεν εμποδίζει την άσκηση ποινικής δίωξης και την καταδίκη του κατηγορούμενου για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αν δημιουργηθεί η δικανική απόφαση ότι τα περιουσιακά στοιχεία, που αποτέλεσαν το αντικείμενο της νομιμοποίησης, είναι παράνομα και προερχόμενα από εγκληματικές πράξεις.

Θεωρείται αυτονόητο ότι βασικό αδίκημα που προηγήθηκε, με βάση το οποίο προέκυψε η περιουσία που νομιμοποιήθηκε με την ερευνώμενη πράξη ξεπλύματος, ερευνάται στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας για την παράβαση του Νόμου και είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται ολοκληρωτικά και να εξατομικεύεται ως προς τον χρόνο και τους δράστες αυτού, έστω και αν δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη ούτε έχει ανακοινωθεί κατηγορία για αυτό.

Από τις έρευνες προέκυψε ότι οι ενέργειες του γιου σχετίζονταν άμεσα με την πρακτική του πατέρα του. Ο πατέρας προκειμένου να παραμείνει στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων του, χρησιμοποίησε ένα δίκτυο συγγενικών και οικείων του προσώπων, έτσι ώστε να ελέγχει ολοκληρωτικά τις εταιρείες των συμφερόντων του. Αυτή πρακτική αποτυπώνεται από τα περιστατικά σχετικά με το πρώην ιδιοκτησιακό καθεστώς της ΠΑΕ ΑΕΚ και της διοίκησης αυτής, αλλά και από τη μετοχική σύνθεση των εταιρειών των συμφερόντων του.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο γιος ήδη από το ηλικιακό στάδιο των 18 ετών κατείχε καίριες θέσεις στην ΠΑΕ ΑΕΚ. Ειδικότερα, ο γιος ανέλαβε τυπικά τη διοίκηση της ΠΑΕ Νέα καβάλα, ενώ στην πραγματικότητα την ουσιαστική διοίκηση της ομάδας ασκούσε αφανώς ο πατέρας του, κάτι που ο γιος παραδέχεται ευθέως, και αποδέχεται ότι ο ρόλος του στην διοίκηση της ΠΑΕ Καβάλας ήταν εκείνος του παρένθετου προσώπου, που διευκόλυνε όχι μόνο την δράση του πατέρα του, αλλά εξυπηρετούσε και τα οικονομικά συμφέροντα αυτού και της οικογενείας του.

Επιπρόσθετα, ο γιός παρουσιάζεται ως:

- δικαιούχος ή/ και συνδικαιούχος πολλών τραπεζικών λογαριασμών,
- Κύριος μεγάλης κινητής και ακίνητης περιουσίας, σε ηλικία των 19 ετών,

Τέλος, το 2006, σε ηλικία 22 ετών, έλαβε στεγαστικό δάνειο από ελληνική τράπεζα ύψους σχεδόν 1. εκατ. Ευρώ με σκοπό την «αγορά και επισκευή κατοικίας» με μηνιαία δόση χιλιάδων ευρώ.

Διαμέσου λοιπόν ενός πολύπλοκου δικτύου εταιριών, παρένθετων προσώπων, τραπεζικών λογαριασμών, επαγγελματικών επαφών και μεθοδολογίας, αποκρύφτηκαν και τοποθετήθηκαν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ιδιαίτερα μεγάλα χρηματικά ποσά.

Με τις παραπάνω πράξεις πραγματοποιήθηκε η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αναφορικά με την αποδιδόμενη στον Πατέρα κακουργηματική υπεξαίρεση (ΠΑΕ ΑΕΚ) και με την κακουργηματική φοροδιαφυγή στο εισόδημα. Η υπόθεση αυτή δραστηριοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα περίπου μίας δεκαετίας, με τη διενέργεια πλήθους συναλλαγών για την νομιμοποίηση των εγκληματικών προϊόντων, και την συγκάλυψη της

πρακτικής. Για τους παραπάνω λόγους, έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του γιου για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα από κοινού με τον Πατέρα και υπόλοιπα μέλη της οικογενείας τους.

1.6.2. Σκάνδαλο DANSKE BANK

Το σκάνδαλο της Danske Bank αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην ευρωπαϊκή ιστορία. Ξεκίνησε το 2007 μετά την εξαγορά από τη Danske Bank της φινλανδικής Sampo Bank, η οποία είχε επίσης εσθονικό υποκατάστημα. Μεταξύ του 2007 και του 2015, πάνω από 200 δισεκ. Ευρώ ύποπτων συναλλαγών που προέρχονταν από τη Ρωσία, τις πρώην σοβιετικές χώρες και άλλες χώρες διανέμονταν από το χαρτοφυλάκιο μη κατοίκων του υποκαταστήματος της Danske Bank στην Εσθονία. Η τιμή των μετοχών της Danske Bank μειώνεται από τον Μάρτιο του 2017, αφότου η εφημερίδα Berlingske δημοσίευσε για πρώτη φορά μια σειρά άρθρων σχετικά με αξιώσεις για ξέπλυμα χρήματος που οδήγησαν σε σημαντική καταστροφή της αξίας των μετόχων της.

Τον Σεπτέμβριο του 2018, η Danske Bank παραδέχτηκε ότι οι διαδικασίες επιτήρησής της απέτυχαν εντελώς και ότι οι έλεγχοι της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην Εσθονία ήταν ανεπαρκείς. Ως αποτέλεσμα, ο Διευθύνων Σύμβουλος και ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου παραιτήθηκαν και διαπιστώθηκε ένας σημαντικός αριθμός υπαλλήλων τόσο στο εσθονικό υποκατάστημα όσο και σε επίπεδο Ομίλου ότι δεν συμμορφωνόταν με τις νομικές υποχρεώσεις που αποτελούσαν μέρος της απασχόλησής τους στην τράπεζα. Τον Φεβρουάριο του 2019, η Εσθονική Εποπτική Αρχή Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών (FSA) πληροφόρησε τη Danske Bank να παύσει τις δραστηριότητές της στην Εσθονία. Η Danske Bank ανεξάρτητα από την επιταγή της εσθονικής FSA, αποφάσισε τελικά να σταματήσει τις δραστηριότητές της στη Λετονία, τη Λιθουανία και τη Ρωσία, και σύμφωνα με τη στρατηγική της να επικεντρώνεται στη σκανδιναβική βασική της αγορά.

Μέχρι στιγμής η υπόθεση της Danske Bank βρίσκεται υπό έρευνα από διάφορες αρχές και αναμένεται ότι οι δανικές, οι εσθονικές, οι ευρωπαϊκές και οι αμερικανικές ρυθμιστικές αρχές θα επιβάλλουν κυρώσεις. Επισημαίνεται ότι ακόμη δώδεκα πρώην εργαζόμενοι στην Εσθονία διερευνώνται από την εσθονική εισαγγελέα και επιπλέον από τον Μάιο του 2019, ο πρώην Διευθύνων Σύμβουλος και άλλοι εννέα ανώτατοι διευθυντές ομάδων κατηγορήθηκαν προκαταρκτικά από τον Εισαγγελέα Σοβαρών Οικονομικών και Διεθνών Εγκλημάτων (SØIK).

Υπάρχουν και άλλες γνωστές ευρωπαϊκές τράπεζες (Deutsche Bank, Swedbank, Raffeisen Bank) που εμπλέκονται στην υπόθεση για την υποβοήθηση της μεταφοράς παράνομων

κεφαλαίων από τη Danske Bank. Δεν είναι σαφές αυτή τη στιγμή πόσο καιρό θα διαρκέσει η υπόθεση νομιμοποίησης εσόδων από την τράπεζα Danske Bank . (Kirchmaier, 2019) (Elisabetta Bjerregaard, 2019)

1.6.3. Παθητική δωροδοκία Υπουργού Μεταφορών & Επικοινωνιών

Από τον Σεπτέμβρη του 1997- Απρίλιος του 2000 ο τότε Υπουργός Μεταφορών και επικοινωνιών είχε υπό την αρμοδιότητα του την εποπτεία του ΟΤΕ ΑΕ, καθώς και την έγκριση των προγραμματικών συμβάσεων που θα σύνιηπε ο ΟΤΕ με διάφορες εταιρείες. Τον Δεκέμβριο του 1997, εγκρίθηκε από αυτόν η σύμβαση μεταξύ Siemens και ΟΤΕ ΑΕ που αφορούσε τη ψηφιοποίηση του δικτύου του ΟΤΕ ΑΕ.

Γενικότερα υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις ότι ο τότε Υπουργός τόσο κατά τις διαπραγματεύσεις όσο και κατά την υπογραφή της ανωτέρω σύμβασης και των εκτελεστικών αυτών παραγγελιών, δωροδοκήθηκε από τη Siemens με ποσό εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο ποσό συμπεριλήφθηκε στο κόστος της σύμβασης (υπερτιμολογημένο κόστος).

Ειδικότερα, με την έγκριση της ανωτέρω σύμβασης ο τότε υπουργός απαίτησε από την Siemens χρηματικό ποσό ως δώρο. Επειδή όμως δεν έπρεπε να φανεί ότι λαμβάνει εκείνος το δώρο, συμφώνησε με τον κουμπάρο του να ανοίξει αυτός τραπεζικό λογαριασμό σε τράπεζα του εξωτερικού, στον οποίο φαινομενικά ήταν μόνο δικαιούχος. Πραγματικός δικαιούχος του λογαριασμού ήταν ο Υπουργός.

- **Τον Σεπτέμβρη του 1998**, ένα χρόνο μετά την ανάληψη των καθηκόντων του Υπουργού και αφότου υπέγραψε την ανωτέρω σύμβαση, άνοιξε ο κουμπάρος του λογαριασμό σε τράπεζα της Ελβετίας. Την ίδια μέρα ο κουμπάρος παρέχει πληρεξουσιότητα στη βαφτισιμιά του- κόρη του υπουργού να κινεί τον λογαριασμό του.
- **Τον Νοέμβρη 1998** από την Τράπεζα της Ελβετίας και από λογαριασμό που τηρούσε η Siemens μέσω παρένθετου προσώπου, κατατίθενται στο λογαριασμό του κουμπάρου χρηματικό ποσό (του οποίου πραγματικός δικαιούχος, όπως προαναφέρθηκε, ήταν ο ανωτέρω υπουργός).
- **Το Φεβρουάριο του 1999** κατατίθενται από άγνωστο πρόσωπο στον ανωτέρω λογαριασμό ένα ακόμη μεγάλο χρηματικό ποσό.

Εν συνεχεία, **το 2001 και 2002** ο κουμπάρος:

- Στέλνει έμβασμα από το λογαριασμό υπέρ του Πανεπιστημίου των ΗΠΑ, για πληρωμή διδάκτρων του γιου του υπουργού.
- Μεταφέρει επανειλημμένως από το λογαριασμό του ποσά υπέρ του γιου του υπουργού σε λογαριασμό του τελευταίου που τηρούσε στην τράπεζα στην Νέα Υόρκη ΗΠΑ.
- Τέλος, το Μάρτιο του 2007, ύστερα από μεταφορές που έκανε από τον ανωτέρω λογαριασμό του σε ελληνική τράπεζα, μεταφέρει το υπόλοιπο του λογαριασμού του, πάλι όμως με πραγματικό δικαιούχο τον Υπουργό.

Η δωροδοκία διαπράχθηκε κατά την τέλεση των άνω καθηκόντων του τότε υπουργού. Η πράξη της παθητικής δωροδοκίας (βασικό έγκλημα) ωστόσο υπέκυψε στην καλούμενη πενταετή «υπουργική» παραγραφή. Επομένως δεν ασκήθηκε κατά του υπουργού ποινική δίωξη για παθητική δωροδοκία, ώστε να καταστεί ο ίδιος κατηγορούμενος και να χαρακτηριστεί ως δράστης αυτής.

Ωστόσο, ο δράστης με μεταγενέστερες πράξεις επέφερε συγκάλυψη του ληφθέντος δώρου. Επισημαίνεται ότι στη νομιμοποίηση εσόδων, εάν το βασικό αδίκημα έχει παραγραφεί, τούτο ερευνάται αναγκαία ως προς το χρόνο και τους δράστες χωρίς να προσδίδεται σε αυτούς η ιδιότητα του κατηγορουμένου.

Η πράξη του υπουργού για συγκάλυψη του δώρου διέθετε τα κάτωθι χαρακτηριστικά.

- Ο Υπουργός προτίμησε για τη λήψη του δώρου Ελβετικές και όχι ελληνικές τράπεζες.
- Έλαβε το δώρο δια παρένθετου προσώπου (κουμπάρου), ο οποίος στο όνομα του άνοιξε λογαριασμό, με πραγματικό δικαιούχο τον Υπουργό.
- Η πράξη έγινε εξακολουθητικά. Κατέστησε πληρεξούσια και την κόρη του Υπουργού, ώστε αν τυχόν συνέβαινε κάτι, να εισπράξει τα χρήματα αυτή. Μέρος των χρημάτων διακίνησε στις ΗΠΑ.

Εν ολίγοις, ο τότε υπουργός προέβη σε τέτοιες ιδιαίτερες διεργασίες, ώστε να συγκαλύψει αποκρύψει ιδιαίτερα τον παράνομο πλουτισμό του.

Κατά του τότε υπουργού έχει ασκηθεί ποινική δίωξη από τις ελληνικές δικαστικές αρχές για κατ' εξακολούθηση και κατ' επάγγελμα νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. (Σμαράγδα, Ρηγάκου, 2020).

2^ο κεφάλαιο: Επιπτώσεις Ξεπλύματος Χρήματος στην οικονομία

2.1. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφαλαίο παρουσιάζονται τα στατιστικά μεγέθη που εκτιμούν το συνολικό μέγεθος του «ξεπλύματος» παγκοσμίως και μία συνολική άποψη της θεωρητικής βιβλιογραφίας για τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

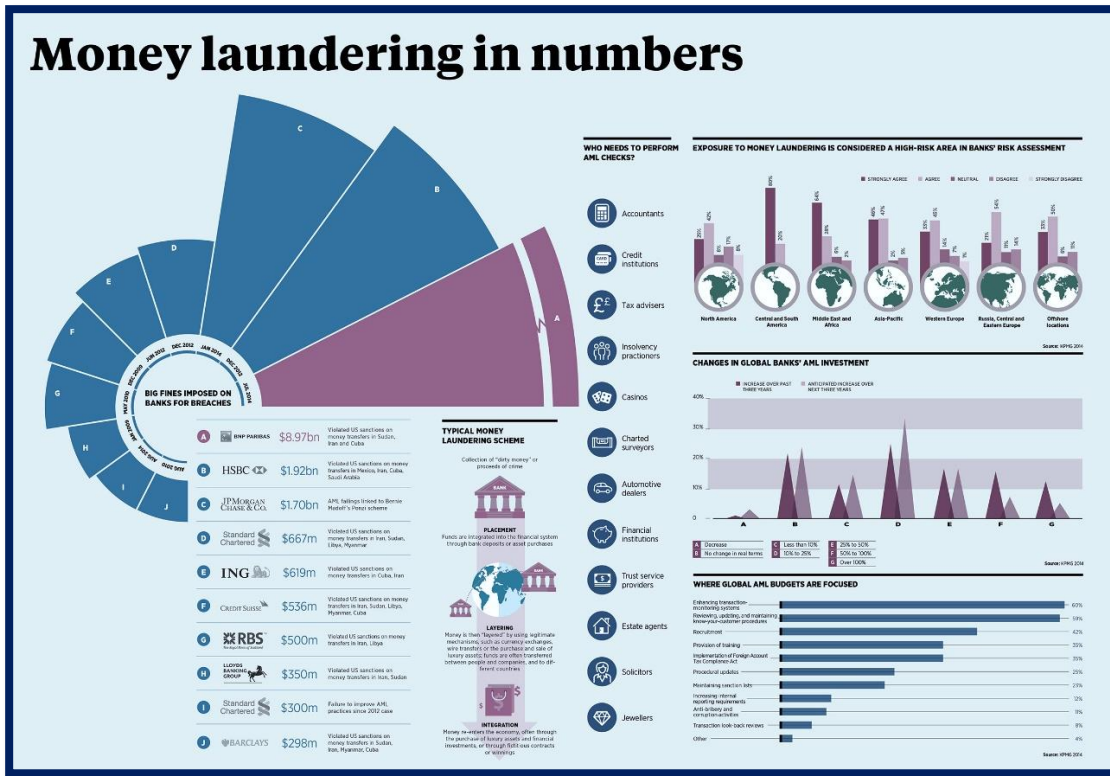
2.2. Στατιστικά μεγέθη

Οι συναλλαγές παγκοσμίου επιπέδου νομιμοποίησης εσόδων εκτιμώνται σε 2 μέχρι 5% του παγκόσμιου ΑΕΠ, ή περίπου \$1-2 τρις ετησίως. Με βάση το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (United Nations Office on Drugs and Crime- UNODC), έχουν κατασχεθεί από τις παγκόσμιες παράνομες χρηματοοικονομικές ροές ποσοστό λιγότερο του 1% από τις αρχές. Με βάση την μελέτη του UNODC για να προσδιοριστεί το μέγεθος των παράνομων κεφαλαίων που προέρχονται από τη διακίνηση ναρκωτικών και το οργανωμένο έγκλημα εκτιμάται ότι για το έτος 2009, τα παράνομα έσοδα ανήλθαν σε 3,6% του παγκόσμιου ΑΕΠ, με 2,7%, ή περίπου \$1,6 τρισεκατομμύρια, να έχουν «ξεπλυθεί». Τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία συγκλίνουν και με την εκτίμηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που δήλωσε το 1998, ότι το συνολικό μέγεθος του «ξεπλύματος» παγκοσμίως ήταν περίπου 2-5% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Με βάση τα ποσοστά αυτά προκύπτει ότι το ξέπλυμα χρήματος κυμάνθηκε μεταξύ \$590 δισεκατομμυρίων και \$1,5 τρισεκατομμυρίων.

Για τα τότε μεγέθη, το χαμηλότερο ποσοστό (2%) συσχετιζόταν με την αξία της συνολικής παραγωγής μιας οικονομίας του μεγέθους της Ισπανίας. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η μελέτη των παραπάνω εκτιμήσεων χρειάζεται προσοχή, καθώς κύριος στόχος τους είναι να προσφέρουν μια αντίληψη του μεγέθους του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Η αποτύπωση μίας οριστικής εκτίμησης των παράνομων κεφαλαίων που νομιμοποιούνται παγκοσμίως είναι αδύνατη δεδομένου ότι η παράνομη φύση των συναλλαγών δεν επιτρέπει την συλλογή ακριβών στατιστικών στοιχείων. (FATF, 2020)

Λόγω της αυξανόμενης παρουσίας των τρομοκρατικών επιθέσεων, η αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος (Anti Money Laundering- AML) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Counter-Terrorism Financing- CTF) ορίζεται σε παγκόσμιο επίπεδο ως μια από τις βασικές προτεραιότητες των κυβερνήσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, στις ΗΠΑ, περισσότερα από δέκα πολυεθνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν υποστεί πρόστιμα εκατοντάδων εκατομμυρίων ως δισεκατομμυρίων δολαρίων για

ξέπλυμα χρήματος ή/ και λοιπές κυρώσεις παραβάσεων. Φαίνεται μάλιστα πως και άλλες χώρες ακολουθούν, προβαίνοντας πλέον σε πιο ουσιαστική ρύθμιση. (Global Economic Crime Survey , 2016) (Σμαράγδα, Ρηγάκου, 2020)

Εικόνα 2. Στατιστικά στοιχεία [http://raconteur.net/infographics/anti-m 1](http://raconteur.net/infographics/anti-m-1)

2.3. Επιπτώσεις της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Από τη βιβλιογραφία παρατίθενται ενδεικτικά οι πιο σημαντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

- **Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προσελκύει περισσότερο έγκλημα**

Όσο οι θεσμοί και εποπτικοί μηχανισμοί μίας χώρας ενθαρρύνουν και υποβοηθούν την νομιμοποίηση εσόδων τόσο αυξάνεται η διάθεση των δραστών να συνεργαστούν με τη χώρα κα να δικτυωθούν σε αυτές.

- **Στρέβλωση των επενδύσεων, ιδίως στον τομέα των ακινήτων.**

Ένα μεγάλο μέρος των νομιμοποιημένων εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες επενδύεται συνήθως σε αγορές ακινήτων. Αυτός ο τομέας είναι λιγότερο διαφανής από τις χρηματοοικονομικές αγορές, τα νομικά πρόσωπα μπορούν να ενεργούν αντί των φυσικών προσώπων και τέλος τα κέρδη αξίας είναι υψηλά που περιλαμβάνουν την τοποθέτηση μεγάλου όγκου πλούτου.

- **Οι επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι κατ' αρχήν θετικές.**

Ένα δισεκατομμύριο επιπλέον νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες οδηγεί σε αύξηση περίπου 0,1%.

2.3.1. Μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Όσο μια χώρα δέχεται οφέλη από το έγκλημα, αποδεχόμενη προϊόντα από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διευκολύνει την ελεύθερη διάπραξη εγκλημάτων που διενεργούνται σε άλλες χώρες. Αυτή η τακτική μπορεί να μην θεωρείται ιδιαίτερα ηθική, αλλά από οικονομική πλευρά, φαίνεται βραχυπρόθεσμα ότι να μην επιφέρει αρνητικές οικονομικές συνέπειες. Ωστόσο, από διαφορετικές μελέτες, ενδεικτικά το έργο του Masciandaro για την Ιταλία (Masciandaro, 1999), (Pietro A. Bianchi, 2017)) γίνεται αντιληπτό ότι έγκλημα θα προσελκύσει τελικά το έγκλημα. Ακόμα κι αν η αποδοχή ή/και η σιωπηρή έγκριση της νομιμοποίησης εσόδων φαίνεται σαν μια έξυπνη βραχυπρόθεσμη στρατηγική για πλούσιες χώρες, προκειμένου να προσελκύσουν πρόσθετες εισροές κεφαλαίων, αυξημένα κρατικά έσοδα, έναν πιο έντονο επιχειρηματικό τομέα και την απασχόληση και την ανάπτυξη, ωστόσο επιφέρει πολλές σημαντικές μακροχρόνιες οικονομικές επιπτώσεις.

Οι χώρες που αποδέχονται προϊόντα προερχόμενα από εγκληματικές ενέργειες προσελκύουν το έγκλημα. Ουσιαστικά, οι εγκληματίες ελέγχουν αν οι θεσμοί και οι εποπτικοί μηχανισμοί μιας χώρας ότι ενθαρρύνουν το έργο τους και εν συνεχεία δημιουργούν δίκτυα και σε αυτήν την χώρα καθότι εντοπίζουν επίσης τις εγκληματικές τους δραστηριότητες εκεί.

Αυτό υποδηλώνει ότι εάν για παράδειγμα ένα εκατομμύριο πρόσθετα έσοδα από το έγκλημα θα ξεπλυθούν και ύστερα επαναεπενδυθούν εν μέρει σε περαιτέρω παράνομες δραστηριότητες, αυτό θα αυξήσει το έγκλημα που σχετίζεται με τη νομιμοποίηση εσόδων κατά 10 έως 20% δηλαδή 1,1 έως 1,2 εκατομμύρια από νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. (Brigitte Unger, 2016)

Επιπλέον, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες χρειάζεται πάντα κάποια βοήθεια από τρίτους όπως δικηγόρους, συμβολαιογράφους και διεφθαρμένους αξιωματούχους/τελωνειακοί υπάλληλοι που αγνοούν διακριτικά την προέλευση των υψηλών κεφαλαίων σε μετρητά ή/και όπως οι υπάλληλοι της τράπεζας που δεν επιδεικνύουν επιμέλεια στην απόδειξη ταυτότητας, στα μέτρα δέουσας επιμέλειας ή δεν αναφέρει ύποπτες συναλλαγές.

Είναι γνωστό πίεσης από διεθνείς μελέτες ότι ένα εκατομμύριο ευρώ ξεπλύματος χρήματος χρειάζεται περίπου έναν επιπλέον υπάλληλο τράπεζας για να συνεργαστεί (Donato Masciandaro, 2011). Η ακούσια ή σιωπηρή συνεργασία μπορεί να οδηγήσει σε διαφθορά. Ως απόρροια ελλοχεύει ο κίνδυνος να αυξηθούν τα πρόσθετα εγκλήματα και η διαφθορά εάν το πρόβλημα δεν ρυθμιστεί. Είναι σημαντικό να καταπολεμηθεί η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ακόμη και αν μια χώρα δεν έχει βιώσει αρνητικά αποτελέσματα. Η πρόληψη αποτελεί την καταλληλότερη στρατηγική, ανεξάρτητα από τα βραχυπρόθεσμα οικονομικά οφέλη που μπορεί να επιφέρει. (Brigitte Unger, 2016)

2.4. Η επίδραση του Ξεπλύματος Χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη

Παρά το γεγονός ότι όλες οι χώρες επηρεάζονται από το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, φαίνεται ότι ορισμένες περιοχές του κόσμου, είναι πιο ευαίσθητες από άλλες. Μεταξύ των ευαίσθητων χωρών, διακρίνονται οι κάτωθι:

- Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Λατινική Αμερική, η Κεντρική Αμερική και η λεκάνη της Καραϊβικής (*καθότι εμπλέκονται στην παραγωγή και το εμπόριο ναρκωτικών*)
- Η Ευρώπη (*ιστορικά ελκυστικά οικονομικά μέρη*)
- Αφρική (*ειδικά χώρες όπως η Νιγηρία, το Τόγκο και το Μπενίν*)
- Χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και πρώην ανατολικό μπλοκ (*ρωσική μαφία και επενδύσεις σε ακίνητα, εστιατόρια, ορυχεία*)

- Η ασιατική ζώνη (*παλαιός διακανονισμός συναλλαγών σε μετρητά και το δίκτυο υπόγειων τραπεζών που προωθούν αποτελεσματικά τη μεταφορά κεφαλαίου ανώνυμα*)

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε νέο κατάλογο και κατέληξε με 23 χώρες που παρουσιάζουν στρατηγικές ανεπάρκειες όσον αφορά τα συστήματά τους για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας: Αφγανιστάν, Αμερικανική Σαμόα, Μπαχάμες, Μποτσουάνα, Λαοκρατική Δημοκρατία της Κορέας, Αιθιοπία, Γκάνα, Γκούαμ, Ιράν, Ιράκ, Λιβύη, Νιγηρία, Πακιστάν, Παναμάς, Πουέρτο Ρίκο, Σαμόα, Σαουδική Αραβία, Σρι Λάνκα, Συρία, Τρινιδάδ και Τομπάγκο, Τυνησία, Αμερικανικές Παρθένες Νήσοι, Υεμένη. (Lawspot, 2019)

Συμπερασματικά, οι στρατηγικές ανεπάρκειες όσον αφορά τα συστήματα των παραπάνω χωρών ή/και η ανάπτυξη θεσμών που ενθαρρύνουν την ελευθέρωση των συναλλαγών, προσελκύει τους δράστες να κάνουν κάθε είδους επιχειρήσεις και γι' αυτό το λόγο αποτελούν πιο ευαίσθητες χώρες συγκριτικά με άλλες.

Σε επόμενη φάση παρατίθενται οι μικροοικονομικές και μακροοικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

2.4.1. Μικροοικονομικό επίπεδο

Από μικροοικονομική σκοπιά, η διείσδυση παράνομων κεφαλαίων μπορεί να προκαλέσει αποσταθεροποίηση ορισμένων ιδιωτικών τομέων. Μία από τις πιο σημαντικές μικροοικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι αυτή που επηρεάζει τον ιδιωτικό τομέα.

Οι δράστες ξηπλώματος χρήματος χρησιμοποιούν εταιρίες βιτρίνας, από τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να συνδυάζουν τα έσοδα της παράνομης δραστηριότητας με νόμιμα κεφάλαια, για να αποκρύψουν τα παράνομα κέρδη. Ουσιαστικά οι εταιρείες αυτές, έχοντας πρόσβαση σε παράνομα κεφάλαια, έχουν τη δυνατότητα να επιδοτούν τα προϊόντα ή υπηρεσίες τους σε επίπεδα χαμηλότερα της αγοράς ακόμη και να προσφέρουν τα προϊόντα τους σε τιμές χαμηλότερες από το κόστος παραγωγής του κατασκευαστή. Έτσι, οι εταιρείες αυτές έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα συγκριτικά με τις νόμιμες επιχειρήσεις που δανείζονται κεφάλαια από χρηματοοικονομικές αγορές.

Αυτό μπορεί να δημιουργήσει έναν παράνομο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων που ενεργούν με νόμιμο τρόπο και εκείνων που επωφελούνται από παράνομα κεφάλαια με χαμηλό

κόστος. Αν και το μέγεθος αυτού του προβλήματος είναι αμφισβητήσιμο, ωστόσο αντιβαίνει στην παραδοσιακή αρχή του δίκαιου και νόμιμου ανταγωνισμού, ευνοώντας τις εγκληματικές εταιρείες. Επιπλέον, δεδομένου ότι δίνεται προτεραιότητα στην προστασία της διαδικασίας λεύκανσης και όχι στην αναζήτηση κερδών, τα χρήματα μπορούν έτσι να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που δεν είναι βέλτιστες από οικονομική άποψη. Με αυτόν τον τρόπο, η οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να αποδυναμωθεί.

2.4.2. Μακροοικονομικό επίπεδο

Παρά το γεγονός ότι η μέτρηση της ζημίας που προκαλείται από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι δύσκολο να μετρηθεί, είναι σαφές ότι ένα τέτοιο φαινόμενο επηρεάζει αρνητικά:

- **τον χρηματοπιστωτικό τομέα**
- **τις οικονομικές επενδύσεις**
- **τα έσοδα του προϋπολογισμού για την εγχώρια οικονομία**

Ζημία στον χρηματοπιστωτικό τομέα

«Οι φόβοι ότι οι νόμοι και οι κανονισμοί κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα υπονομεύσουν τις προσπάθειες ελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών ή ότι το άνοιγμα των χρηματοπιστωτικών αγορών θα προωθήσει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, είναι αβάσιμοι. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απειλεί τα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά συστήματα σε πολλές χώρες και η διεθνής χρηματοπιστωτική κοινότητα πρέπει να υποστηρίζει σθεναρά τις προσπάθειες καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες». (QUIRK, 1997) (Issaoui, 2016)

Οι δράστες αναζητούν συνεχώς νέους τρόπους προκειμένου να νομιμοποιήσουν τα παράνομα κεφάλαιά τους. Οικονομίες με αναπτυσσόμενα χρηματοοικονομικά κέντρα, αλλά με ανεπαρκές σύστημα ελέγχου, είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε σύγκριση με τις καθιερωμένες χώρες του χρηματοοικονομικού κέντρου που εφαρμόζουν ολοκληρωμένα καθεστώτα κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα, οι διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αξιοποιούνται από τους δράστες, οι οποίοι στοχεύουν σε χώρες και χρηματοπιστωτικά συστήματα με αδύναμα ή αναποτελεσματικά συστήματα αντιμετώπισης του ξεπλύματος. Κυριαρχεί η άποψη ότι οι αναπτυσσόμενες οικονομίες δεν μπορούν και δεν τις συμφέρει να είναι πολύ επιλεκτικές για τις πηγές κεφαλαίου που προσελκύουν, καθώς κρίνουν ότι η συμμόρφωση για αυτές στους κανονισμούς AML (Anti Money Laundering) αποτελεί κόστος για τη επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Ωστόσο, η αναβολή της δράσης είναι επικίνδυνη. Διότι όσο αναβάλλεται η δράση, τόσο πιο παγιωμένο οργανωμένο έγκλημα μπορεί να γίνει. (Landbrooke, 2013)

Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία από παράνομες δραστηριότητες που τοποθετούνται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, για παράδειγμα στις τράπεζες ως καταθέσεις,

δεν αποτελούν μια βιώσιμη χρηματοοικονομική πηγή. Και αυτό συμβαίνει διότι συνήθως οι δράστες κάνουν απρόσμενες συναλλαγές μέσω αναλήψεων σε μεγάλα χρηματικά ποσά που επιθυμούν και επίσης πραγματοποιούν διεθνείς μεταφορές, προκαλώντας έτσι απροσδόκητα προβλήματα στη ρευστότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Glenn Hubbard, 2007)

Επιπλέον, στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υπάρχουν περιστατικά/ σκάνδαλα που αποδεικνύουν την ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ των δραστών που επιθυμούν να ξεπλύνουν κεφάλαια από παράνομες δραστηριότητες και δόλιων δραστηριοτήτων που αναλαμβάνουν οι εργαζόμενοι για την απόκρυψη των πρακτικών αυτών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να ζημιώνονται τα ιδρύματα και να δημιουργούνται παρατυπίες στα μέλη του προσωπικού. Το ξέπλυμα χρημάτων προάγει τη διαφθορά και τη δωροδοκία όχι μόνο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά και σε άλλους οικονομικούς τομείς.

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες πραγματοποιείται όχι μόνο σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, περιλαμβάνει δικηγόρο και συμβολαιογράφο, που συνεργάζονται, καθιστώντας αυτά τα επαγγέλματα ευάλωτα στη διαφθορά. Έτσι, τα ιδρύματα μπορεί να προσελκύονται από εγκληματίες σε μια ενεργή συνεργασία που γίνεται μέρος του εγκληματικού δικτύου. Αυτό το αποτέλεσμα επεκτείνεται σε επαγγελματίες όπως δικηγόρους, τραπεζίτες, λογιστές, προσεγγίζοντας τους πολιτικούς αξιωματούχους υπεύθυνος για τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Έτσι, η επίδραση της διαφθοράς δεν περιορίζεται μόνο στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Μόλις οι δράστες εισπράξουν μια δεδομένη οικονομία, θα επενδύσουν περαιτέρω δίνοντας δωροδοκίες σε δημόσιους υπαλλήλους προκειμένου να αποκτήσουν τον έλεγχο των μεγαλύτερων τομέων της οικονομίας.

Η εμπιστοσύνη των πελατών και των σχετικών ιδρυμάτων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα και μέσω αυτών για την ανάπτυξη της οικονομίας. Και η εντύπωση των πελατών, για παράδειγμα, των καταθετών αλλά και των επενδυτών και της κοινωνίας εν γένει, ότι υπάρχει απάτη στα αντίστοιχα θεσμικά όργανα, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την εμπιστοσύνη τους. Έτσι, το ξέπλυμα χρημάτων βλάπτει την εικόνα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ως συνέπεια αυτού, χάνει την εμπιστοσύνη των πελατών στα σχετικά ιδρύματα.

Αυτό έχει σαν απόρροια την αρνητική επίδραση στις άμεσες ξένες επενδύσεις όταν οι εμπορικοί και χρηματοοικονομικοί τομείς μιας χώρας θεωρούνται ότι υπόκεινται στον έλεγχο και την επιρροή του οργανωμένου εγκλήματος. Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί, συνεπώς,

μέρος της δημιουργίας ενός φιλικού προς τις επιχειρήσεις περιβάλλοντος που αποτελεί προϋπόθεση για τη διαρκή οικονομική ανάπτυξη. (FATF, 2020)

Μη ποιοτικές οικονομικές επενδύσεις

Οι δράστες δεν ενδιαφέρονται να αποκομίσουν κέρδη από νέες επενδύσεις, αλλά για την προστασία των προηγούμενων κερδών τους από παράνομες δραστηριότητες όπως: ναρκωτικά, πορνεία, εμπορία, διαφθορά, φοροδιαφυγή και παρόμοια. Ουσιαστικά, βασικός σκοπός τους είναι η κάλυψη και η απώλεια της προέλευσης των κεφαλαίων που έχουν αποκτηθεί για ένα ποινικό αδίκημα και έτσι επενδύουν τα παράνομα κεφάλαιά τους σε δραστηριότητες που δεν είναι απαραίτητα οικονομικά επωφελείς για τη χώρα όπου βρίσκονται τα κεφάλαια, δηλαδή πραγματοποιούν εντελώς περιττές επενδύσεις και δεν έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη.

Επιπλέον, προκειμένου που καλύψουν τα έσοδα τους από τις παράνομες δραστηριότητες, να ανακατευθύνουν τα κεφάλαια από υγιείς επενδύσεις σε επενδύσεις χαμηλής ποιότητας. Αυτή η τακτική ενδέχεται να προκαλέσει σοβαρές ζημιές στην οικονομία. Σε ορισμένες χώρες, για παράδειγμα, ολόκληρες βιομηχανίες, όπως οι κατασκευές και τα ξενοδοχεία, χρηματοδοτήθηκαν όχι λόγω της πραγματικής ζήτησης, αλλά λόγω των βραχυπρόθεσμων συμφερόντων των νομιμοποιητών εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Όταν αυτές οι βιομηχανίες δεν ταιριάζουν πλέον με τα συμφέροντα τους για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τις εγκαταλείπουν, προκαλώντας κατάρρευση, αστάθεια, βεβαιότητα αυτών των τομέων και τεράστιες ζημιές σε οικονομίες.

Η ανάγκη να επενδύσουν τα παράνομα κεφάλαιά τους προκειμένου να γίνουν νόμιμα τους καθιστά πρόθυμους στο να πληρώνουν για τις αγορές τους περισσότερο από την πραγματική αξία, αυτό οδηγεί σε ανισορροπία των τιμών από τεχνητή αύξηση των τιμών. Δεδομένου ότι πραγματοποιούν μεγάλες αγορές, λόγω της μεγαλύτερης διαθεσιμότητας χρημάτων, αποθαρρύνουν τους δυνητικά έντιμους αγοραστές. Για παράδειγμα πολλές φορές πληρώσουν πολύ περισσότερα από την πραγματική αξία του ακινήτου, προκαλώντας μια τεχνητή κίνηση αγορών, καθιστώντας τα απρόσιτα από έντιμους αγοραστές.

Μείωση των εσόδων του προϋπολογισμού

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επηρεάζει αρνητικά τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς μειώνει τις εισροές προϋπολογισμού από φόρους και τελωνεία. Η πιθανότητα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που οι εγκληματίες

βλέπουν ως λύση για την απόκρυψη και την απόκρυψη της προέλευσης των χρημάτων που προκύπτουν από ένα ποινικό αδίκημα τους ενθαρρύνει να κερδίσουν τα χρήματά τους με τέτοιους παράνομους τρόπους, για παράδειγμα μέσω της φοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου και άλλων, φαινόμενο που, φυσικά, επηρεάζουν τη μείωση των εσόδων του προϋπολογισμού. Η μείωση των εσόδων του προϋπολογισμού έχει συνέπειες στη μείωση των κρατικών επενδυτικών ευκαιριών, αντίστοιχα στην μείωση των επενδύσεων κεφαλαίου. Όλες αυτές οι μειώσεις, δυστυχώς, είναι επιζήμιες για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Η νομιμοποίηση εσόδων έχει αρνητικό αντίκτυπο στη φορολογική κατάσταση μιας χώρας. Το κεντρικό επιχείρημα είναι ότι το μερίδιο εισοδήματος που έχει παράνομες πηγές και το οποίο τροφοδοτείται εκ νέου στο νομικό οικονομικό σύστημα είναι πιθανό να προσελκύσει την προσοχή των φορολογικών αρχών. Υποστηρίζουν ακόμη ότι οι εγκληματίες διογκώνουν φορολογικές δηλώσεις νομικές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ως κάλυψη και πληρώνουν φόρους.

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μειώνει τα φορολογικά έσοδα της κυβέρνησης και συνεπώς βλάπτει έμμεσα τους έντιμους φορολογούμενους. Καθιστά επίσης πιο δύσκολη την είσπραξη φόρων από την κυβέρνηση. Αυτή η απώλεια εσόδων σημαίνει γενικά υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές απ' ό, τι θα συνέβαινε κανονικά εάν τα αφορολόγητα έσοδα του εγκλήματος ήταν νόμιμα. (Issaoui, 2016) (Quirk, 1996).

3^ο κεφάλαιο: Η αντιμετώπιση του Ξεπλύματος Χρήματος από Διεθνή Κοινότητα, Ε.Ε. & Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο

3.1. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται το νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του φαινομένου της Νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τόσο από τη Διεθνή κοινότητα και την Ευρωπαϊκή ένωση όσο και από το Εθνικό Νομοθετικό πλαίσιο της Ελλάδος.

3.2. Αντιμετώπιση σε Διεθνές επίπεδο

Σε διεθνές επίπεδο, η Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - FATF) αποτελεί τον βασικό φορέα από τον οποίο εκπορεύονται οι κανόνες του διεθνούς δικαίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η ομάδα FATF δημιουργήθηκε από τη διάσκεψη κορυφής G7 το 1989 και σήμερα αριθμεί 37 μέλη.⁵ Ήδη από το 2001 στις αρμοδιότητές της εντάσσεται και ο αγώνας για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Βασικός της στόχος είναι η προσπάθεια της να ενεργοποιήσει την πολιτική βούληση των κρατών μελών, ούτως ώστε να έρθουν πιο κοντά οι εθνικές νομοθεσίες και οι ρυθμιστικές μεταρρυθμίσεις σ' αυτό τον τομέα. Υπό αυτήν την προοπτική η FATF έχει δημιουργήσει διεθνή πρότυπα υπό μορφή προτάσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταστολή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ίδια ελέγχει την εφαρμογή τους από τα κράτη μέλη και προωθεί την υιοθέτησή τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Για την επίτευξη των στόχων της δημοσίευσε τον Απρίλιο 1990 «Σαράντα Συστάσεις σχετικά με το ξέπλυμα παράνομου χρήματος» (Forty Recommendations on Money Laundering), (FATF, 2003) οι οποίες ισχύουν μέχρι και σήμερα όπως διαμορφώθηκαν μετά την τροποποίησή τους το 1996, το 2003 και το 2012. Στη συνέχεια τον Οκτώβριο 2001, λόγω της τρομοκρατικής επίθεσης της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ, εξέδωσε ακόμη «Οκτώ Ειδικές Συστάσεις σχετικά με την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας». Τέλος, το 2004 η FATF δημοσίευσε και μια «Ένατη Σύσταση», με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση των συμφωνημένων διεθνών προτύπων (Ninth Special Recommendation on Terrorist Financing). Έτσι, σχηματίστηκε το ισχύον πρότυπο των

⁵ Αργεντινή, Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Δανία, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου, Χονγκ Κονγκ Κίνα, Ισλανδία, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Δημοκρατία της Κορέας (Νότιος Κορέα), Λουξεμβούργο, Μαλαισία, Μεξικό, Ολλανδία, Βασίλειο της Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σγκαπούρη, Νότια Αφρική, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες, <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>

«40+9 Συστάσεων της FATF», το οποίο φυσικά από τότε αναβαθμίζεται με νέα κείμενα προσαρμοσμένα στις εκάστοτε κρατούσες διεθνείς συνθήκες. (Σμαράγδα, Ρηγάκου, 2020)

5 Βασικές κατευθύνσεις των συστάσεων:

- η άρση του τραπεζικού απορρήτου,
- η εντατικοποίηση της συνεργασίας και της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής,
- η ποινικοποίηση του φαινομένου του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος,
- η μη τήρηση ανώνυμων και ψευδών, αναφορικά με τα στοιχεία ταυτότητας, τραπεζικών λογαριασμών από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και
- η αναφορά ύποπτων συναλλαγών.

Οι συστάσεις της FATF αποτελούν ήπιο δίκαιο (soft law) κυβερνητικής δικαιοθεσίας, νομικά μη δεσμευτικού. Πιο συγκεκριμένα οι συστάσεις της FATF δεν αποτελούν, διεθνή δεσμευτικά κείμενα που υποχρεώνουν τις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών μελών σε προσαρμογή, αλλά αποτελούν κατευθυντήριες προς τον εθνικό (ή κατά περίπτωση ενωσιακό νομοθέτη). Ωστόσο, λόγω της πολιτικής επίδρασης των κρατών που μετέχουν στο συγκεκριμένο όργανο, πήραν γρήγορα δεσμευτικό χαρακτήρα και σταθεροποιήθηκαν μέσα από συμβάσεις του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της νομοθεσίας της ΕΕ, όπως:

➤ **Με τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988 (Σύμβαση της Βιέννης)**

«Με τη με τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών αναγνωρίζεται ότι η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών αποτελεί διεθνή εγκληματική δραστηριότητα και καθιερώνονται κανόνες ενδυνάμωσης και αύξησης των νομικών μέσων διεθνούς συνεργασίας σε ποινικά θέματα για την καταστολή αυτών των εγκληματικών δραστηριοτήτων» (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, 2007)

Ουσιαστικά η σύμβαση αυτή εξειδικεύεται σε θέματα που αφορούν την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών και τέθηκε σε ισχύ την 11η Νοεμβρίου 1990.

➤ **Με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 για τη νομιμοποίηση, την ανάγνωση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Σύμβαση του Στρασβούργου)**

«Ο στόχος αυτής της Σύμβασης είναι να διευκολύνει τη διεθνή συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια για τη διερεύνηση του εγκλήματος και τον εντοπισμό, την κατάσχεση και δήμευση των εσόδων του. Η Σύμβαση έχει σκοπό να βοηθήσει τα κράτη να επιτύχουν παρόμοιο βαθμό

αποτελεσματικότητας ακόμη και αν δεν υπάρχει πλήρης νομοθετική αρμονία» (Council of Europe, n.d.)

Πιο συγκεκριμένα επιχειρείται ο σχηματισμός ενός διεθνούς πλαισίου συνεργασίας σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,

➤ **Με τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1999 για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας**

Στην οποία επιδιώκεται η ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ κρατών που θα προσχωρήσουν σε αυτήν, μέσω της ποινικοποίησης των πράξεων που ορίζονται ως τρομοκρατικές και της επιβολής σχετικών κυρώσεων. Η σύμβαση αυτή τέθηκε σε ισχύ την 10 Απριλίου 2002 και έχει κυρωθεί από 132 μέλη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. (Γκότζος Βλ, 2005)

➤ **Με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας**

Επιχειρείται μια περαιτέρω ομοιομορφία μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης σε θέματα ποινικής αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η οποία έχει κυρωθεί από την Ελλάδα.

3.3. Αντιμετώπιση από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθεί σχεδόν με ακρίβεια τις επιταγές των συστάσεων της FATF, υιοθετώντας τις Αποφάσεις, Οδηγίες και τους Κανονισμούς. Ειδικότερα, το ενωσιακό δίκαιο κινείται υπό την καθοδήγηση της FATF με παράλληλο εκσυγχρονισμό του αντίστοιχου θεσμικού πλαισίου τόσο σε ποινικό, όσο και σε χρηματοπιστωτικό επίπεδο. Με τις τρεις κύριες θεσμικές παρεμβάσεις, η ευρωπαϊκή νομοθεσία δε προχώρησε στη λήψη εξειδικευμένων μέτρων, αλλά ακολουθώντας με σχεδόν ακρίβεια την εξέλιξη των ισχυουσών κάθε φορά Συστάσεων της FATF, επέλεξε την μετακίνηση αυτού του καθήκοντος στον εθνικό νομοθέτη. Αρχικά, αυτό πραγματοποιήθηκε λόγω της κατάστασης της ελάχιστης εναρμόνισης των θεσπισμένων έως σήμερα σχετικών Οδηγιών⁶, ενώ όπου κρίθηκε ότι θα έπρεπε να υπάρξει πιο

⁶ Πρόκειται για την (πρώτη) Οδηγία 91/308/ΕΟΚ (ΕΕ 28.6.1991, L. 166/77 - ενοποιημένη έκδοση 15.12.2005), την (δεύτερη) Οδηγία 2001/97/ΕΚ (ΕΕ 28.12.2001, L. 344/76), την (τρίτη) Οδηγία 2005/60/ΕΚ (ΕΕ 25.11.2005, L. 309/15 - ενοποιημένη έκδοση 4.1.2011), μαζί με τη συμπληρωματική εφαρμοστική της Οδηγία 2006/70/ΕΚ (ΕΕ 4.8.2006, L. 214/29), την ισχύουσα (τέταρτη) Οδηγία 2015/849/ΕΕ (ΕΕ 5.6.2015, L 141/73) και την (πέμπτη) Οδηγία 2018/843/ΕΕ τροποποιητική της τέταρτης που θα πρέπει να εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη το αργότερο 10 Ιανουαρίου 2020.

άμεση και πιο δεσμευτική ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, τα αντιστοίχως επιβαλλόμενα μέτρα προωθήθηκαν με τη μορφή Κανονισμών⁷. Έτσι, κατά την παρατήρηση του περιεχομένου των ρυθμίσεων της τέταρτης γενιάς Οδηγίας ή «Τέταρτη Οδηγία», 2015/849/ΕΕ για την καταπολέμηση του ξεπλύματος διαπιστώνεται ότι οι σχετικές ρυθμίσεις διαρθρώνονται σε ένα σύνολο περιοριστικών πολιτικών και οικείων κανόνων, όπου τα ειδικότερα ζητήματα εκτέλεσης από τρίτα μέρη, φύλαξης αρχείων και στατιστικών δεδομένων, εποπτείας και εφαρμογής επαφίονται στη μετέπειτα νομοθετική-εναρμονιστική φροντίδα των κρατών-μελών. Τη φύση του ευρωπαϊού νομοθέτη για τη δημιουργία ενός ευπροσάρμοστου AML (Anti Money Laundering) θεσμικού χρηματοπιστωτικού πλαισίου, το οποίο να κινείται παράλληλα με τις κεντρικές κατευθύνσεις της FATF (Financial Action Task Force) και των λοιπών σχετιζόμενων διεθνών οργάνων, εμπλουτίζει η διάρθρωση από τη πλευρά των κρατών-μελών εθνικών εφαρμοστικών κανόνων, που διαχέουν τις συναρτώμενες κυρώσεις κάθε μορφής και βαθμίδας μεταξύ των AML (Anti Money Laundering) αρμόδιων Αρχών (Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών-MXΠ/ Financial Intelligence Units- FIUs) αφενός και των δικαστικών αλλά και των αρμόδιων διοικητικών-εποπτικών αρχών αφετέρου. Το κλασικό αυτό μοντέλο που περιγράφηκε ακολουθεί και το ελληνικό δίκαιο.

3.4. Εθνικό Νομοθετικό πλαίσιο

Στην ελληνική έννομη τάξη η Τέταρτη οδηγία για το ξέπλυμα μεταφέρθηκε από τον ν. 4557/2018⁸ ο οποίος εν συνεχεία αντικαταστάθηκε από τον ν. 3691/2008. Με την εφαρμογή του ν.3691/2008 εκδόθηκαν από τις αρμόδιες αρχές σχετικές κανονιστικές πράξεις που ειδικεύουν τις υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων ώστε να εφαρμόζονται τα μέτρα πρόληψης και εντόπισης περιστάσεων ξεπλύματος. Οι κανονιστικές πράξεις, έως ότου εκδοθούν νέες που θα τις τροποποιήσουν ή/και αντικαταστήσουν, εξακολουθούν να ισχύουν και να εφαρμόζονται στο μέτρο που δεν αντιβαίνουν τις ρυθμίσεις του νέου νόμου. Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων⁹ από Εγκληματικές Δραστηριότητες είναι η εθνική μονάδα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και ελέγχου των δηλώσεων

⁷ Πρόκειται κυρίως: α) για τον Κανονισμό 2580/2001 σχετικά με τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ 28.12.2001, L 344/70 - ενοποιημένη έκδοση 7.7.2013), όπου εμπλέκονται ευθέως οι τραπεζικές και λοιπές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες β) τον Κανονισμό 1889/2005 (ΕΕ 25.11.2005, L 309/9) και γ) τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/847 περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών (ΕΕ 5.6.2015, L 141/1).

⁸ Νόμος υπ' αριθ. 4557 (ΦΕΚ Α' 139/30.07.2018).

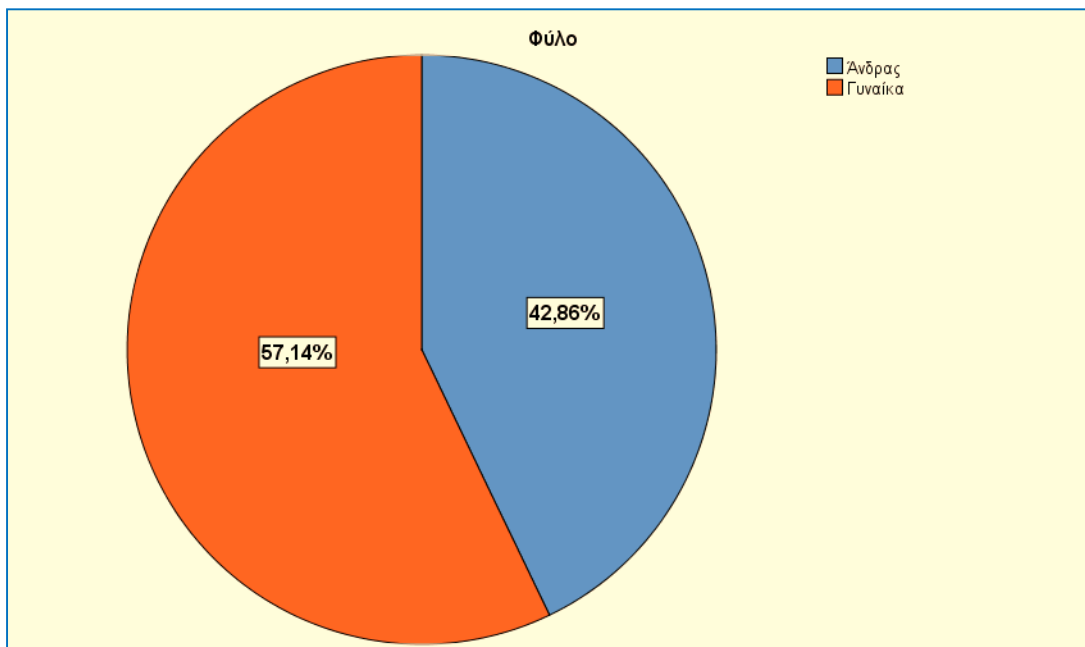
⁹ <http://www.hellenic-fiu.gr/>

περιουσιακής κατάστασης συνεισφέροντας στην ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής. (Σμαράγδα, Ρηγάκου, 2020)

4^ο κεφάλαιο: Ερευνητική μεθοδολογία

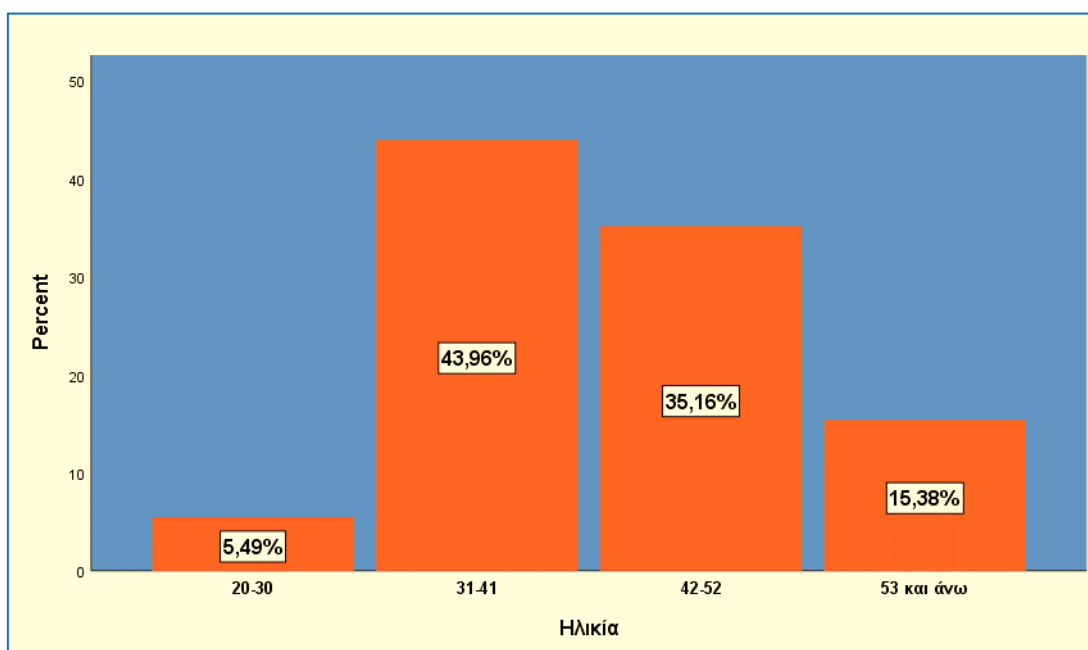
4.1. Ερευνητικό δείγμα

Η δειγματοληψία είναι μία στατιστική τεχνική λήψης δεδομένων από έναν πληθυσμό με τη χρήση ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος (Cohen et al, 2007). Η παρούσα έρευνα έγινε σε τυχαίο και αντιπροσωπευτικό δείγμα 91 ατόμων που εργάζονται στον τραπεζικό τομέα, στο χρονικό διάστημα του 2020. Το δείγμα περιλαμβάνει 39 άνδρες και 52 γυναίκες, με ποσοστό 42.8% και 57.14% αντίστοιχα (Σχήμα 4.1).

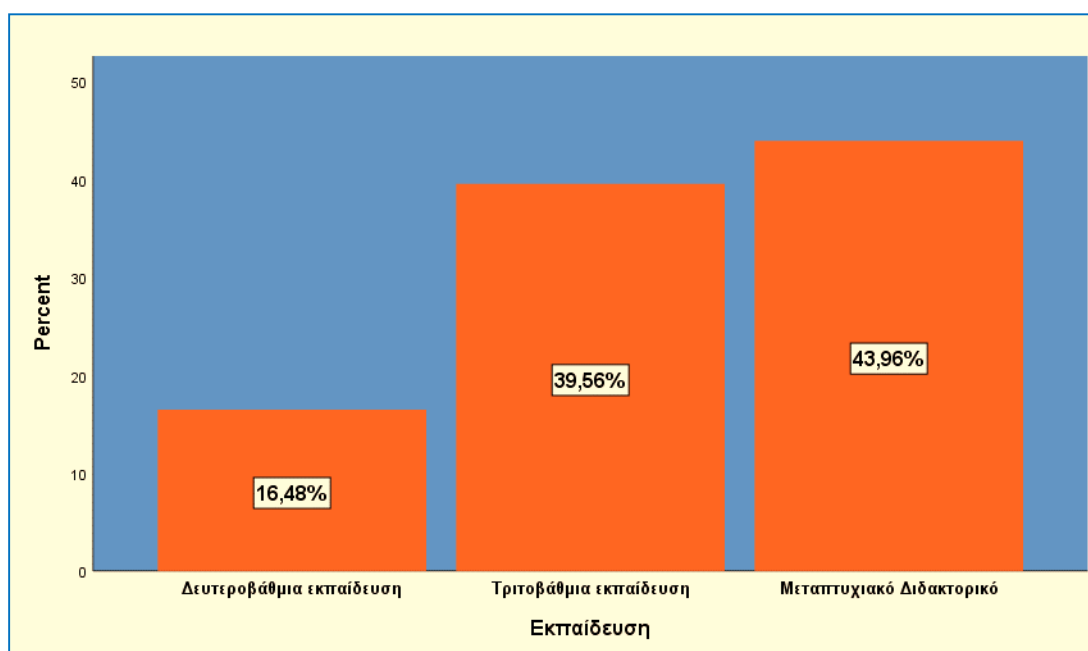

Σχήμα 4.1: Κατανομή συχνότητων των ερωτώμενων ως προς το φύλο

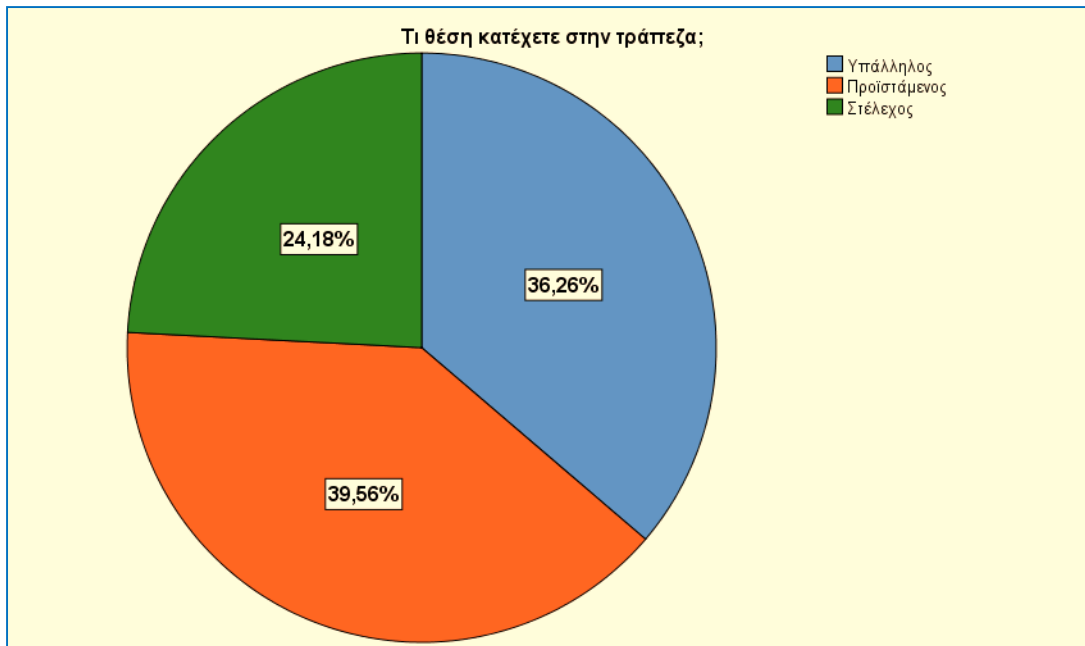
Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (ποσοστό 43.96%) ανήκει την ηλικιακή ομάδα των 31-41 ετών όπως διαφαίνεται στο σχήμα 4.2. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών (ποσοστό 43.96%), το 39.56% των ατόμων του δείγματος είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το 16.48% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Σχήμα 4.3). Το δείγμα αποτελείται από προϊσταμένους της τράπεζας σε ποσοστό 39.56%, από απλούς υπαλλήλους της τράπεζας σε ποσοστό 36.29% και από στελέχη σε ποσοστό 24.18% (Σχήμα 4.4).

Σχήμα 4.2: Κατανομή συχνοτήτων των ερωτώμενων ως προς την ηλικία

Σχήμα 4.3: Κατανομή συχνοτήτων των ερωτώμενων ως προς την εκπαίδευσή τους.

Σχήμα 4.4: Κατανομή συχνοτήτων των ερωτώμενων ως προς τη θέση εργασίας τους

4.2. Ερευνητικά ερωτήματα/υποθέσεις

Οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας εργασίας παρατίθενται ακολούθως:

- E.Y.1: Το φύλο και η μεταβλητή «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη» είναι ανεξάρτητες.
- E.Y.2: Το φύλο και η μεταβλητή «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής» είναι ανεξάρτητες.
- E.Y.3: Η θέση εργασίας και η μεταβλητή «Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος?» είναι ανεξάρτητες.

Οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας εργασίας διερευνώνται με τους κατάλληλους στατιστικούς ελέγχους στο κεφάλαιο της επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης. Η επεξεργασία των στοιχείων πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό παραγωγής στατιστικών αποτελεσμάτων SPSSv.24 που παρέχει τεχνικές περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης μέσα από ένα παραθυρικό περιβάλλον (Μιχαήλ, Μάρτιος 2014) (Τσαγρής, 2014).

4.3. Έλεγχοι Υποθέσεων

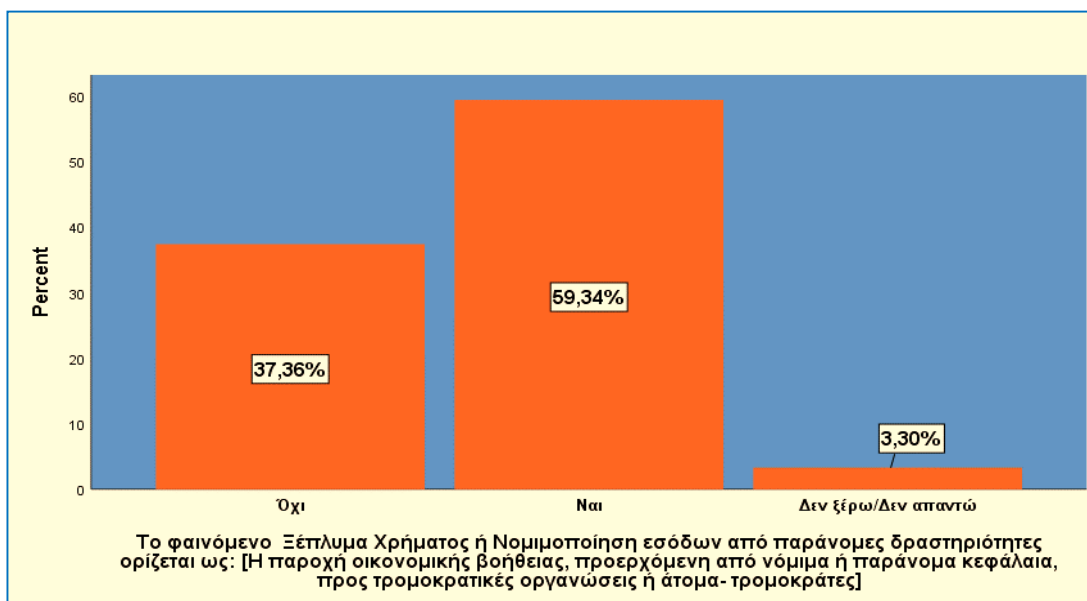
Η περιγραφική στατιστική των δεδομένων του δείγματος πραγματοποιήθηκε με χρήση πινάκων συχνοτήτων και των αντίστοιχων γραφημάτων, όπως είναι το ραβδόγραμμα σχετικών και απόλυτων συχνοτήτων (Κούτρας, 2005). Στο πλαίσιο της επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης των συλλεγόντων δεδομένων της παρούσας εργασίας έγινε χρήση τεχνικών της στατιστικής συμπερασματολογίας όπως είναι ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 μεταξύ δύο ποιοτικών μεταβλητών. Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 στοχεύει στη διερεύνηση της ύπαρξης στατιστικής εξάρτησης ή μη μεταξύ δύο μη ποσοτικών μεταβλητών (Pearson, 1900). Στον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 ελέγχεται η μηδενική υπόθεση (H_0) που εκφράζει τη στατιστική ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών, έναντι της εναλλακτικής υπόθεσης (H_1) που εκφράζει τη στατιστική εξάρτηση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Η αντίστοιχη στατιστική συνάρτηση ακολουθεί την χ^2 κατανομή με $(R-1)*(C-1)$ βαθμούς ελευθερίας, όπου C ο αριθμός των στηλών και R ο αριθμός των γραμμών του πίνακα διπλής εισόδου.

5ο κεφάλαιο: Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων

▪ Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:

«Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η παροχή οικονομικής βοήθειας, προερχόμενη από νόμιμα ή παράνομα κεφάλαια, προς τρομοκρατικές οργανώσεις ή άτομα- τρομοκράτες»

Στην ερώτηση «Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η παροχή οικονομικής βοήθειας, προερχόμενη από νόμιμα ή παράνομα κεφάλαια, προς τρομοκρατικές οργανώσεις ή άτομα- τρομοκράτες», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 37.36%, "Ναι" σε ποσοστό 59.34% και " Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 3.30%. Παρατηρούμε ότι σχεδόν έξι στους δέκα ερωτώμενους θεωρούν ότι το ξέπλυμα Χρήματος ή η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η παροχή οικονομικής βοήθειας, προερχόμενη από νόμιμα ή παράνομα κεφάλαια, προς τρομοκρατικές οργανώσεις ή άτομα- τρομοκράτες (Σχήμα 5.1).

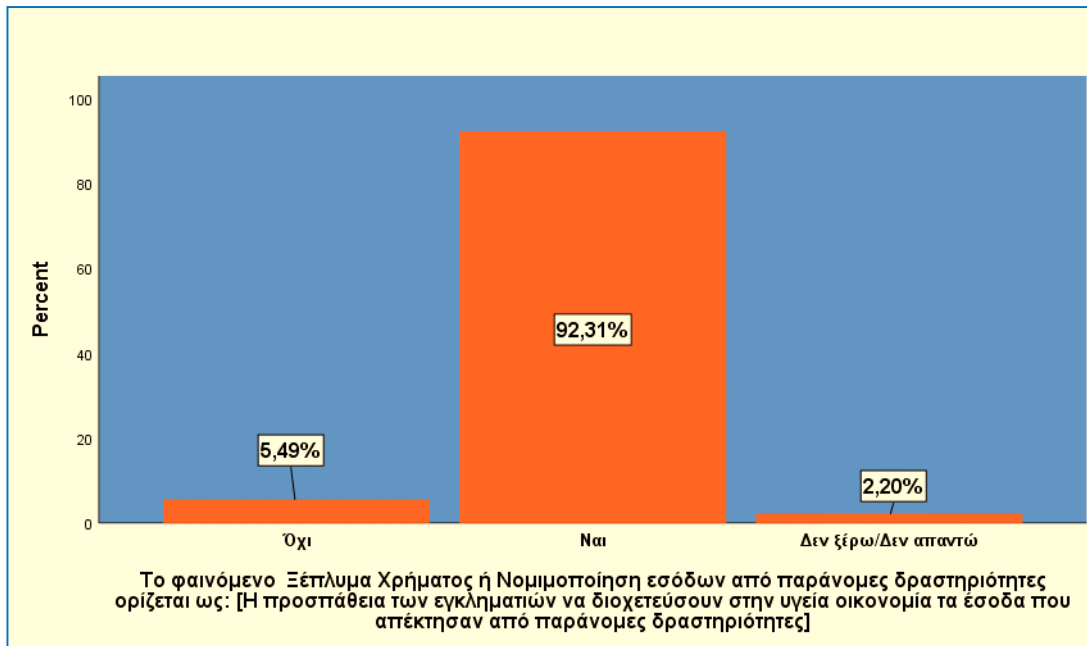

Σχήμα 5.1: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η παροχή οικονομικής βοήθειας, προερχόμενη από νόμιμα ή παράνομα κεφάλαια, προς τρομοκρατικές οργανώσεις ή άτομα- τρομοκράτες»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η προσπάθεια των εγκληματιών να διοχετεύσουν στην υγεία οικονομία τα έσοδα που απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες»

Στην ερώτηση «Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η προσπάθεια των εγκληματιών να διοχετεύσουν στην υγεία οικονομία τα έσοδα που απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 5.49%, "Ναι" σε ποσοστό 92.31% και " Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 2.20%. Παρατηρούμε ότι σχεδόν εννιά στους δέκα ερωτώμενους θεωρούν ότι το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η προσπάθεια των εγκληματιών να διοχετεύσουν στην υγεία οικονομία τα έσοδα που απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες (Σχήμα 5.2).

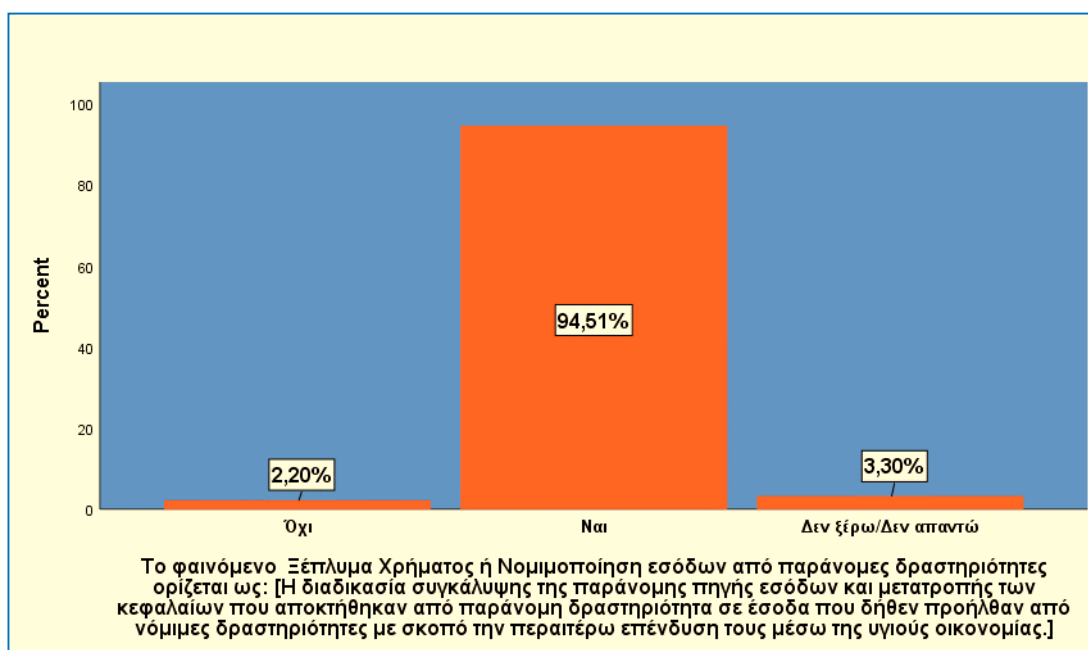

Σχήμα 5.2: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η προσπάθεια των εγκληματιών να διοχετεύσουν στην υγεία οικονομία τα έσοδα που απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες»

- Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση

«Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η διαδικασία συγκάλυψης της παράνομης πηγής εσόδων και μετατροπής των κεφαλαίων που αποκτήθηκαν από παράνομη δραστηριότητα σε έσοδα που δήθεν προήλθαν από νόμιμες δραστηριότητες με σκοπό την περαιτέρω επένδυση τους μέσω της υγιούς οικονομίας.»

Στην ερώτηση «Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η διαδικασία συγκάλυψης της παράνομης πηγής εσόδων και μετατροπής των κεφαλαίων που αποκτήθηκαν από παράνομη δραστηριότητα σε έσοδα που δήθεν προήλθαν από νόμιμες δραστηριότητες με σκοπό την περαιτέρω επένδυση τους μέσω της υγιούς οικονομίας», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 2.20%, "Ναι" σε ποσοστό 94.51% και " Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 3.30% (Σχήμα 5.3).

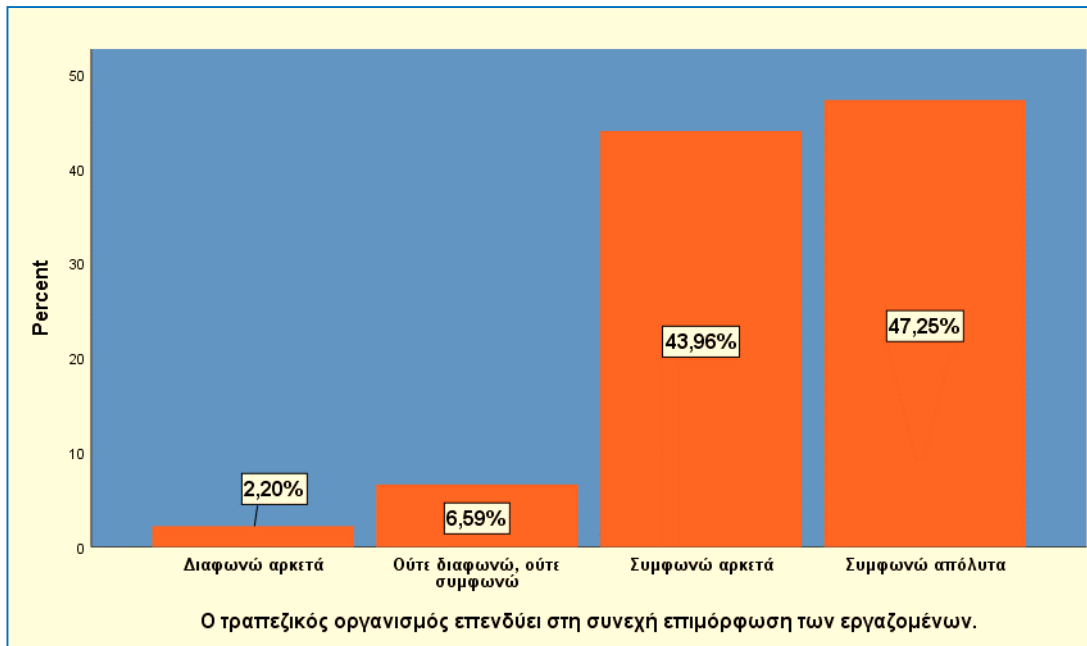

Σχήμα 5.3: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Το φαινόμενο Ξέπλυμα Χρήματος ή Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται ως: Η προσπάθεια των εγκληματιών να διοχετεύσουν στην υγεία οικονομία τα έσοδα που απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην πρόταση:**

«Ο τραπεζικός οργανισμός επενδύει στη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων.»

Στην πρόταση «Ο τραπεζικός οργανισμός επενδύει στη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων.», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Διαφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 0.00%, "Διαφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 2.20%, "Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ" σε ποσοστό 6.59% , "Συμφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 43.96% και "Συμφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 47.25%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 91.21%) συμφωνεί από αρκετά έως απόλυτα ότι ο τραπεζικός οργανισμός επενδύει στη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων (Σχήμα 5.4).

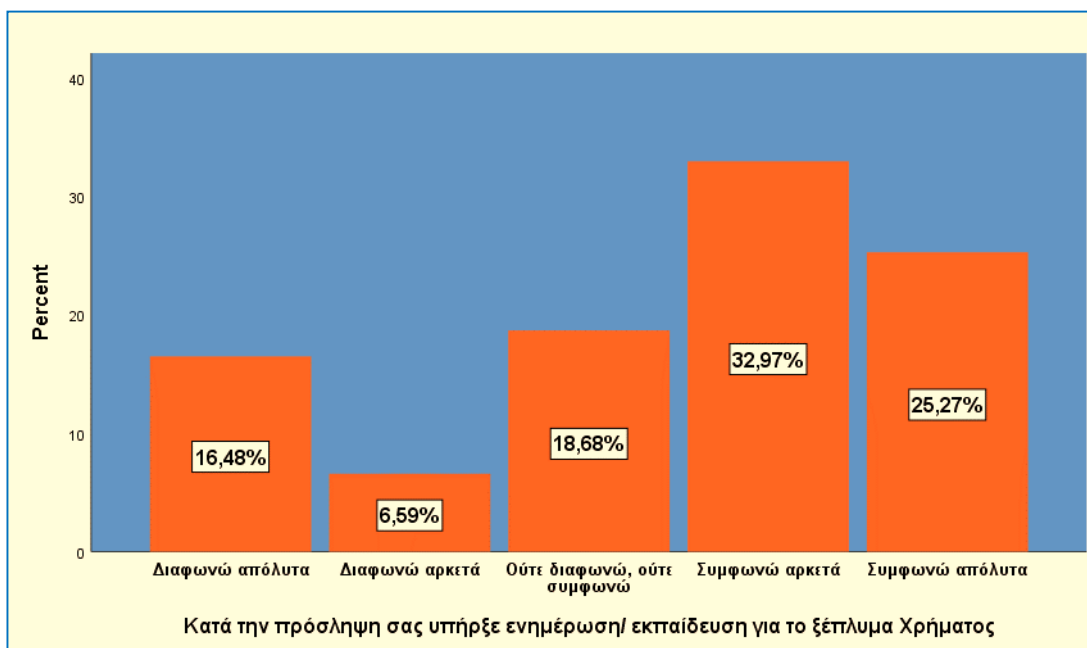

Σχήμα 5.4: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Ο τραπεζικός οργανισμός επενδύει στη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων.»

▪ **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην πρόταση:**

«Κατά την πρόσληψη σας υπήρξε ενημέρωση/ εκπαίδευση για το ξέπλυμα Χρήματος.»

Στην πρόταση «Κατά την πρόσληψη σας υπήρξε ενημέρωση/ εκπαίδευση για το ξέπλυμα Χρήματος.», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Διαφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 16.48%, "Διαφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 6.59%, "Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ" σε ποσοστό 18.68%, "Συμφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 32.97% και "Συμφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 25.27%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 58.24%) συμφωνεί από αρκετά έως απόλυτα ότι κατά την πρόσληψη τους υπήρξε ενημέρωση/ εκπαίδευση για το ξέπλυμα Χρήματος (Σχήμα 5.5).

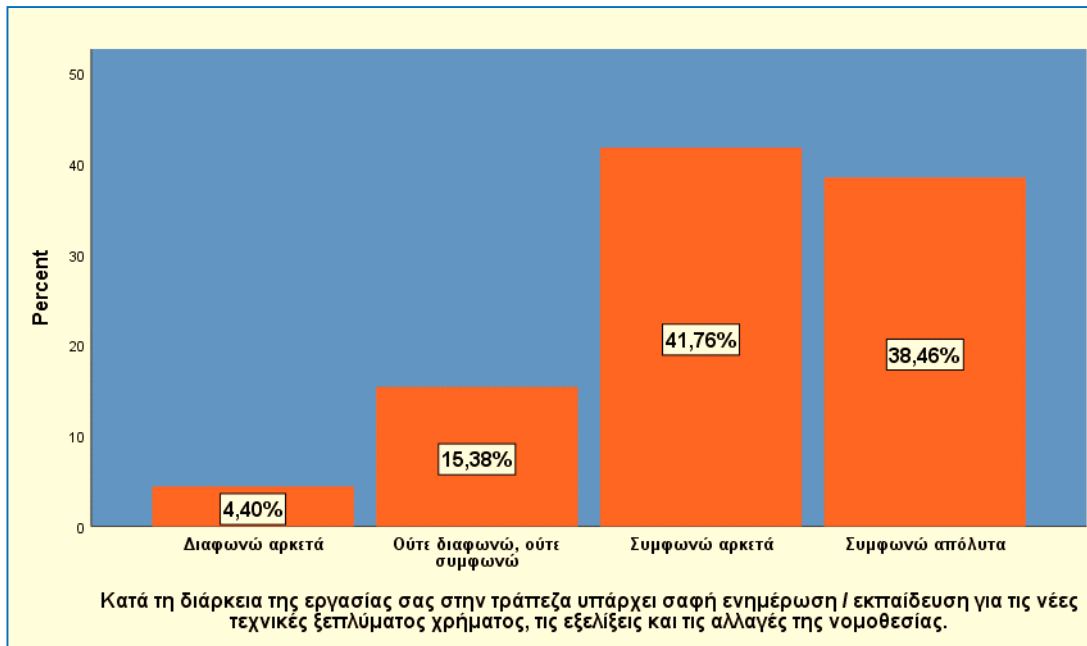

Σχήμα 5.5: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Κατά την πρόσληψη σας υπήρξε ενημέρωση/ εκπαίδευση για το ζέπλυμα χρήματος»

▪ **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην πρόταση**

«Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας στην τράπεζα υπάρχει σαφή ενημέρωση/ εκπαίδευση για τις νέες τεχνικές ζεπλύματος χρήματος, τις εξελίξεις και τις αλλαγές της νομοθεσίας.»

Στην πρόταση «Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας στην τράπεζα υπάρχει σαφή ενημέρωση / εκπαίδευση για τις νέες τεχνικές ζεπλύματος χρήματος, τις εξελίξεις και τις αλλαγές της νομοθεσίας.», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Διαφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 0.00%, "Διαφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 4.40%, "Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ" σε ποσοστό 15.38%, "Συμφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 41.76% και "Συμφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 38.46%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 80.22%) συμφωνεί από αρκετά έως απόλυτα ότι κατά τη διάρκεια της εργασίας τους στην τράπεζα υπάρχει σαφή ενημέρωση / εκπαίδευση για τις νέες τεχνικές ζεπλύματος χρήματος, τις εξελίξεις και τις αλλαγές της νομοθεσίας (Σχήμα 5.6).

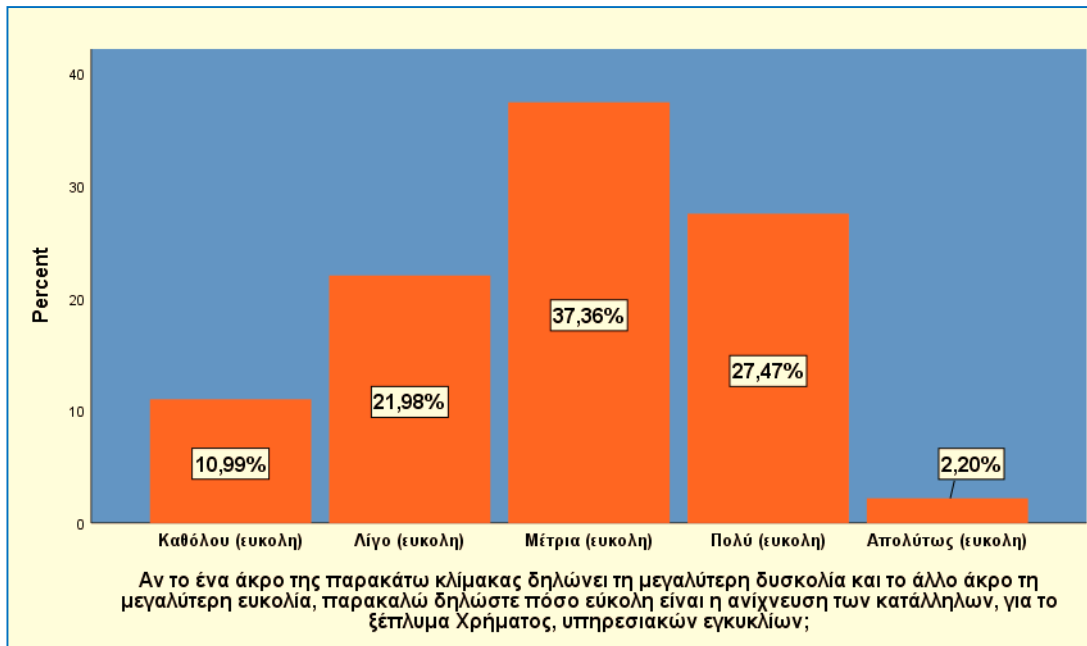

Σχήμα 5.6: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας στην τράπεζα υπάρχει σαφή ενημέρωση/ εκπαίδευση για τις νέες τεχνικές ζεπλύματος χρήματος, τις εξελίξεις και τις αλλαγές της νομοθεσίας.»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση των κατάλληλων, για το ζέπλυμα Χρήματος, υπηρεσιακών εγκυκλίων;»

Στην ερώτηση «Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση των κατάλληλων, για το ζέπλυμα Χρήματος, υπηρεσιακών εγκυκλίων;», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Καθόλου (εύκολη)" σε ποσοστό 10.99%, "Λίγο (εύκολη)" σε ποσοστό 21.98%, "Μέτρια (εύκολη)" σε ποσοστό 37.36% , "Πόλυ (εύκολη)" σε ποσοστό 27.47% και "Απολύτως (εύκολη)" σε ποσοστό 2.20%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 64.83%) χαρακτηρίζει την ανίχνευση των κατάλληλων, για το ζέπλυμα Χρήματος, υπηρεσιακών εγκυκλίων από μέτρια έως πολύ εύκολη (Σχήμα 5.7).

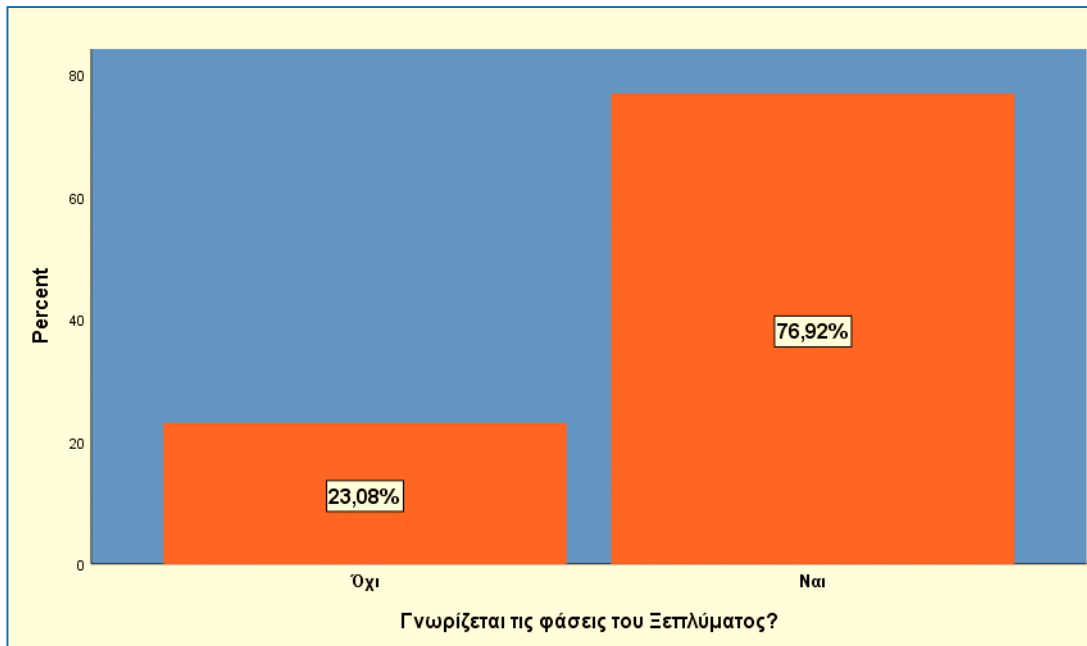

Σχήμα 5.7: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση των κατάλληλων, για το ζέπλυμα Χρήματος, υπηρεσιακών εγκυκλίων;»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση**

«Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος;»

Στην ερώτηση «Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος;», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 23.08%, και "Ναι" σε ποσοστό 76.92%. Παρατηρούμε ότι σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτώμενους γνωρίζουν για τις φάσεις του ξεπλύματος (Σχήμα 5.8).

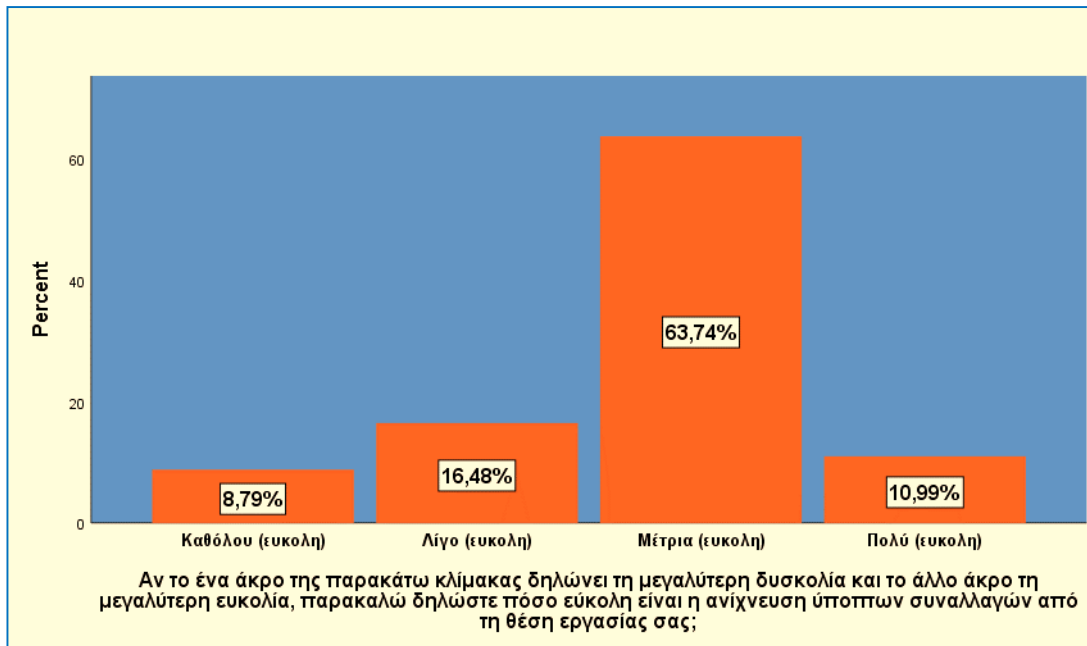

Σχήμα 5.8: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος;»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση**

«Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών από τη θέση εργασίας σας;»

Στην ερώτηση «Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών από τη θέση εργασίας σας;», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Καθόλου (εύκολη)" σε ποσοστό 8.79%, "Λίγο (εύκολη)" σε ποσοστό 16.48%, "Μέτρια (εύκολη)" σε ποσοστό 63.74%, "Πολύ (εύκολη)" σε ποσοστό 10.99% και "Απολύτως (εύκολη)" σε ποσοστό 0.00%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 80.22%) χαρακτηρίζει την ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών από τη θέση εργασίας τους από μέτρια έως λίγο εύκολη (Σχήμα 5.9).

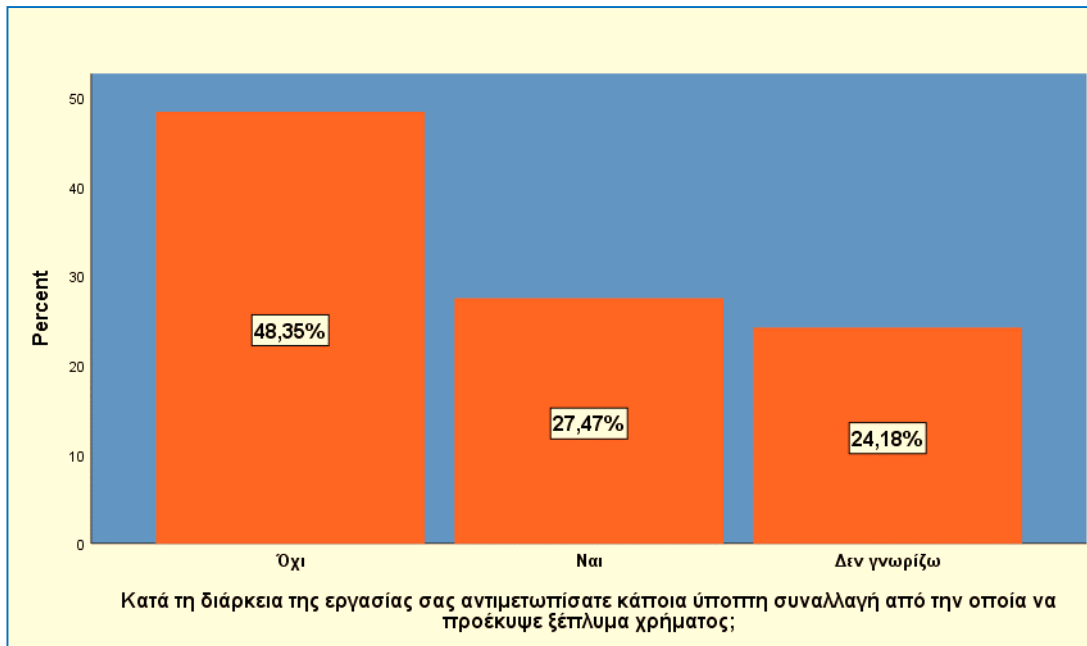

Σχήμα 5.9: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών από τη θέση εργασίας σας;»

▪ **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας αντιμετωπίσατε κάποια ύποπτη συναλλαγή από την οποία να προέκυψε ξέπλυμα χρήματος;»

Στην ερώτηση «Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας αντιμετωπίσατε κάποια ύποπτη συναλλαγή από την οποία να προέκυψε ξέπλυμα χρήματος;», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι σε ποσοστό 48.35%, "Ναι" σε ποσοστό 27.47% και "Δεν γνωρίζω" σε ποσοστό 24.18%. Παρατηρούμε ότι σχεδόν πέντε στους δέκα ερωτώμενους κατά τη διάρκεια της εργασίας τους δεν αντιμετωπίσανε κάποια ύποπτη συναλλαγή από την οποία να προέκυψε ξέπλυμα χρήματος (Σχήμα 5.10).

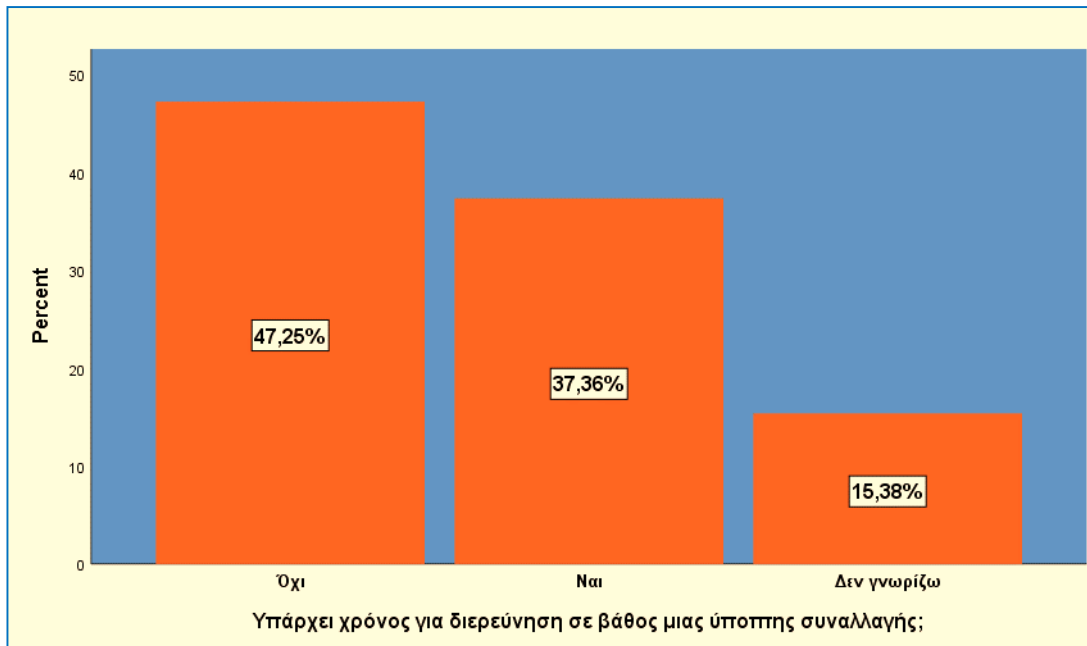

Σχήμα 5.10: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας αντιμετωπίσατε κάποια ύποπτη συναλλαγή από την οποία να προέκυψε ξέπλυμα χρήματος;»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση**

«Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;»

Στην ερώτηση «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι σε ποσοστό 47.25%, "Ναι" σε ποσοστό 37.36% και "Δεν γνωρίζω" σε ποσοστό 15.38%. Παρατηρούμε ότι σχεδόν πέντε στους δέκα ερωτώμενους απάντησαν ότι υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής (Σχήμα 5.11).

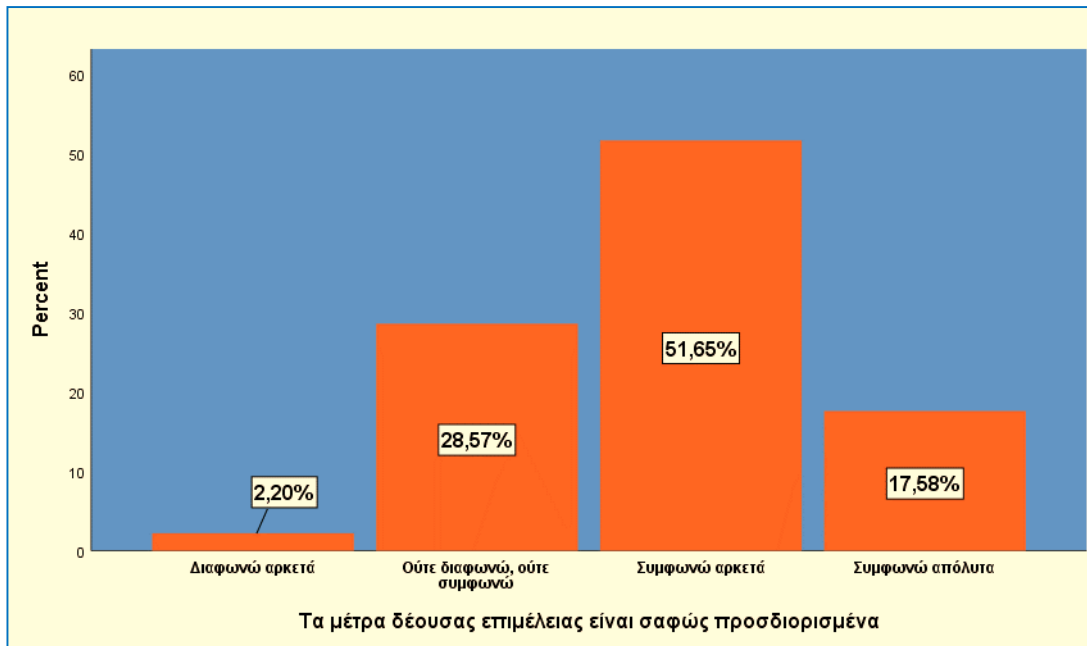

Σχήμα 5.11: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην πρόταση:**

«Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας είναι σαφώς προσδιορισμένα.»

Στην πρόταση «Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας είναι σαφώς προσδιορισμένα.», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Διαφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 0.00%, "Διαφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 2.20%, "Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ" σε ποσοστό 28.57% , "Συμφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 51.65% και "Συμφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 17.58%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 80.22%) συμφωνεί από αρκετά έως ούτε διαφωνεί, ούτε συμφωνεί ότι τα μέτρα δέουσας επιμέλειας είναι σαφώς προσδιορισμένα (Σχήμα 5.12).

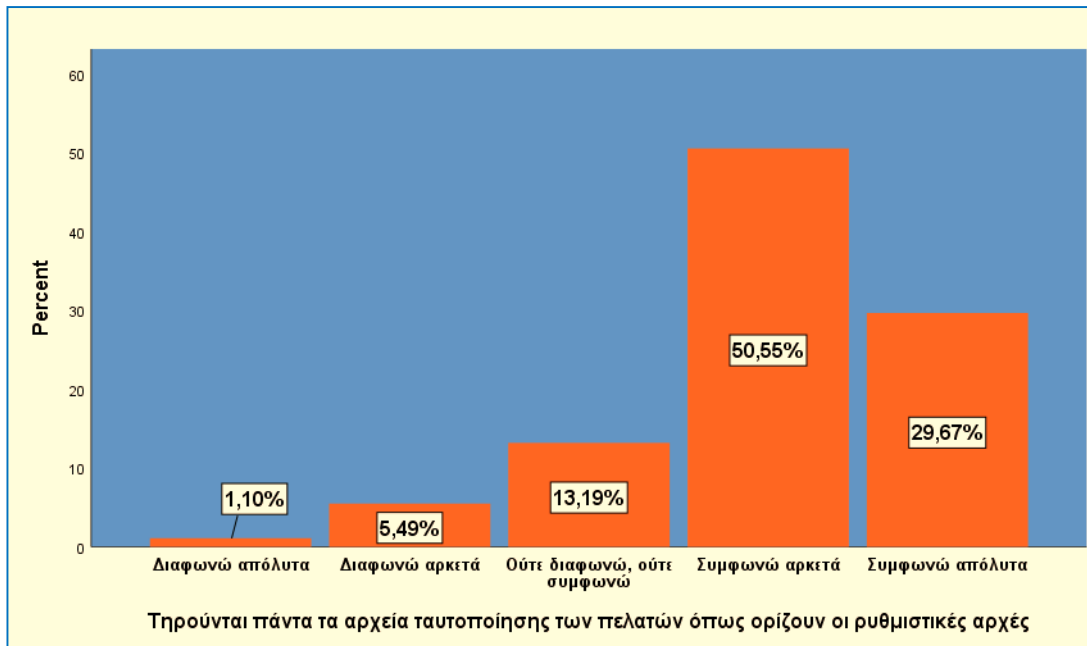

Σχήμα 5.12: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας είναι σαφώς προσδιορισμένα.»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην πρόταση:**

«Τηρούνται πάντα τα αρχεία ταυτοποίησης των πελατών όπως ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές.»

Στην πρόταση «Τηρούνται πάντα τα αρχεία ταυτοποίησης των πελατών όπως ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Διαφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 1.10%, "Διαφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 5.49%, "Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ" σε ποσοστό 13.19% , "Συμφωνώ αρκετά" σε ποσοστό 50.55% και "Συμφωνώ απόλυτα" σε ποσοστό 29.67%. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων (ποσοστό 80.22%) συμφωνεί από αρκετά έως απόλυτα ότι τηρούνται πάντα τα αρχεία ταυτοποίησης των πελατών όπως ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές (Σχήμα 5.13).

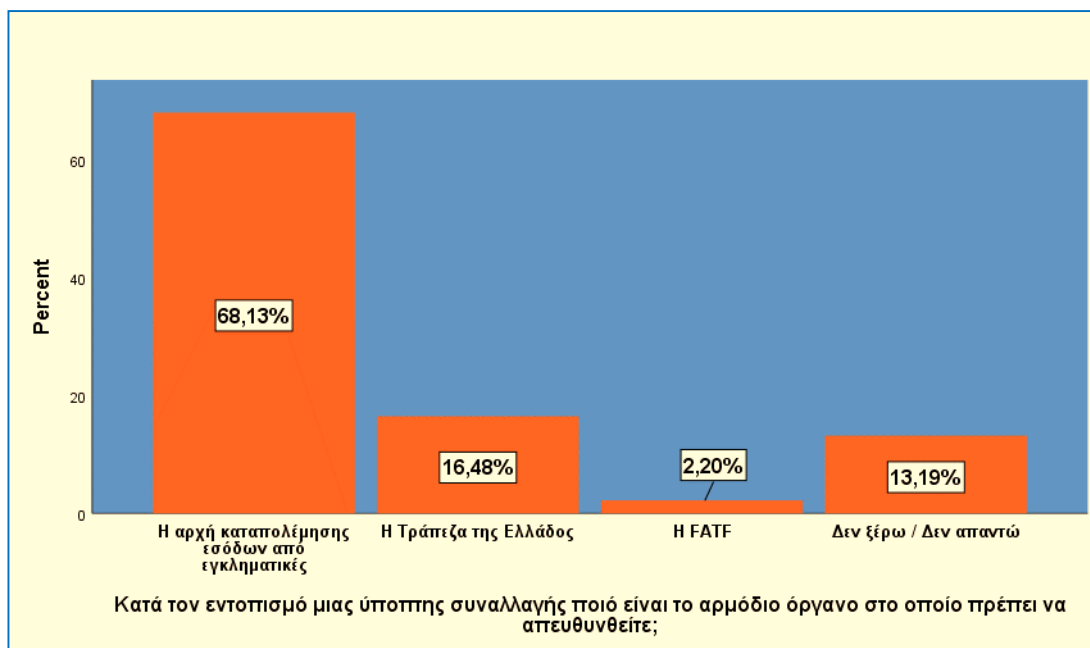

Σχήμα 5.13: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Τηρούνται πάντα τα αρχεία ταυτοποίησης των πελατών όπως ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές.»

▪ **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Κατά τον εντοπισμό μιας ύποπτης συναλλαγής ποιό είναι το αρμόδιο όργανο στο οποίο πρέπει να απευθυνθείτε.»

Στην ερώτηση «Κατά τον εντοπισμό μιας ύποπτης συναλλαγής ποιό είναι το αρμόδιο όργανο στο οποίο πρέπει να απευθυνθείτε;», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Η αρχή καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές" σε ποσοστό 68.13%, "Το Υπουργείο Οικονομικών" σε ποσοστό 0.00%, "Η Τράπεζα της Ελλάδος" σε ποσοστό 16.48% , "Η FATF" σε ποσοστό 2.20% και "Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 13.19%. Χαρακτηριστικό είναι ότι σχεδόν επτά στους δέκα ερωτώμενους απάντησαν ότι κατά τον εντοπισμό μιας ύποπτης συναλλαγής απευθύνονται στην αρχή καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές (Σχήμα 5.14).

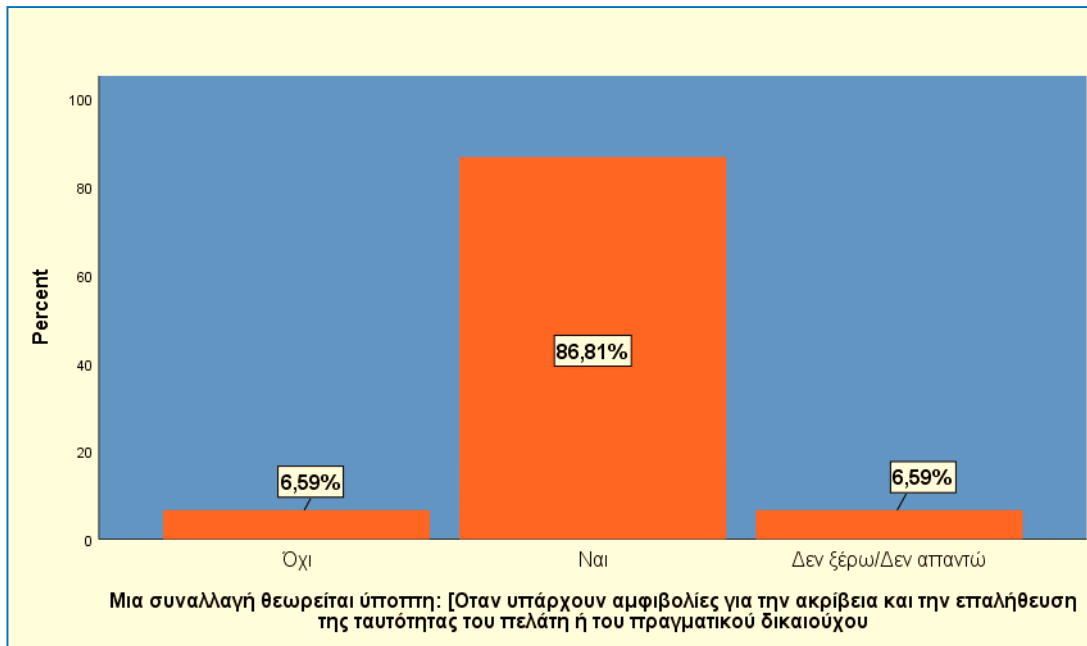

Σχήμα 5.14: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Κατά τον εντοπισμό μιας ύποπτης συναλλαγής ποιά είναι το αρμόδιο όργανο στο οποίο πρέπει να απευθυνθείτε;»

▪ **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου.»

Στην ερώτηση «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 6.59%, "Ναι" σε ποσοστό 86.81% και " Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 6.59% (Σχήμα 5.15).

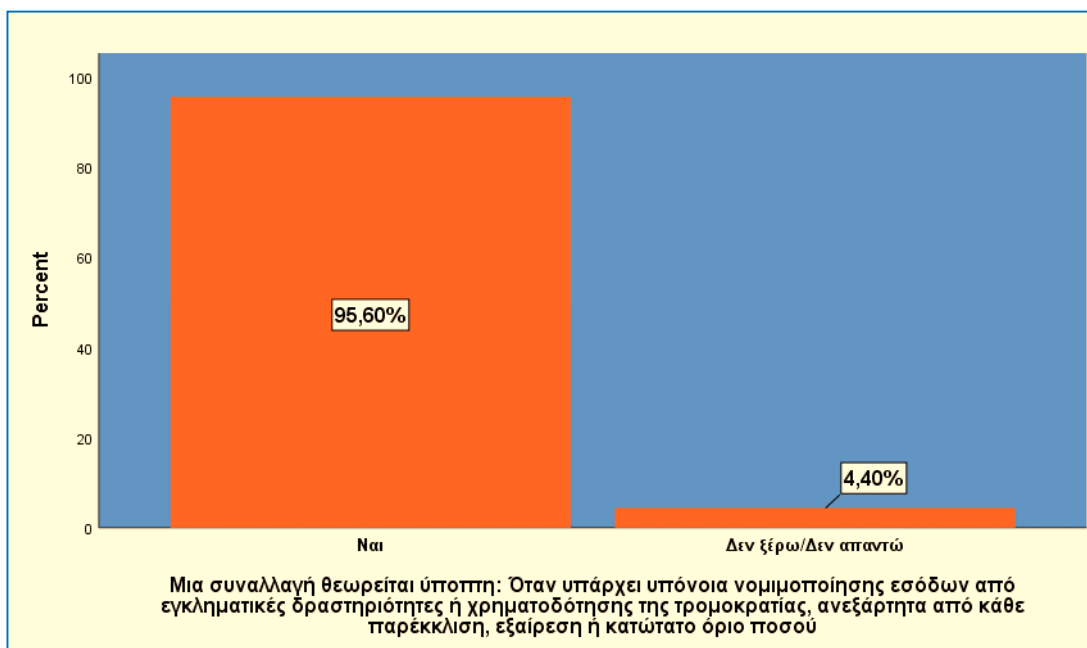

Σχήμα 5.15: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: ‘Όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου»

- **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή κατώτατο όριο ποσού.»

Στην ερώτηση «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή κατώτατο όριο ποσού», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 0.00%, "Ναι" σε ποσοστό 95.60% και " Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 4.40% (Σχήμα 5.16).

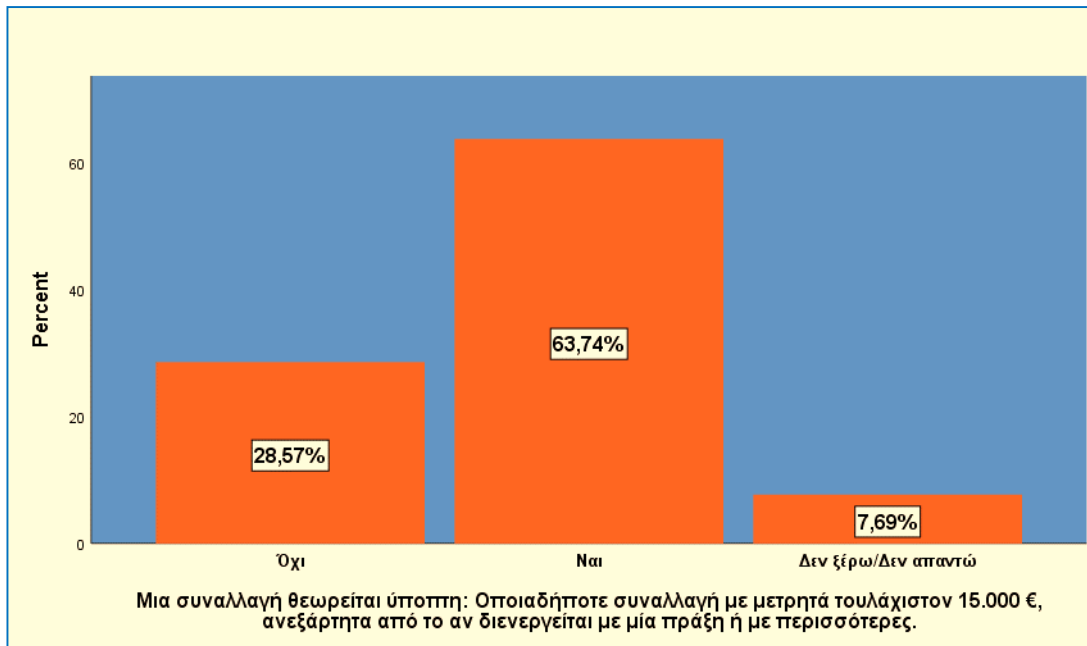

Σχήμα 5.16: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή κατώτατο όριο ποσού»

▪ **Στάση ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση:**

«Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000€, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.»

Στην ερώτηση «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.», οι ερωτώμενοι απάντησαν "Όχι" σε ποσοστό 28.57%, "Ναι" σε ποσοστό 63.74% και " Δεν ξέρω / Δεν απαντώ" σε ποσοστό 7.69% (Σχήμα 5.17).

Σχήμα 5.17: Κατανομή ερωτώμενων απέναντι στην ερώτηση «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.»

6ο κεφάλαιο: Επαγωγική Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων

6.1. Έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών «Φύλο» και «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.»

Στο συγκριτικό ραβδόγραμμα του σχήματος 6.1 παρατηρείται ότι δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική εξάρτηση μεταξύ των μεταβλητών «Φύλο» και «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.» (Chi Square=1.503, $p=0.242 > 0.05$). Συγκεκριμένα, άνδρες και γυναίκες θεωρούν ότι οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000€, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες είναι ύποπτη με όμοια σχετική συχνότητα. Επομένως η 1^η ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται.

Πίνακας 6.1: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: [Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες] και «Φύλο»

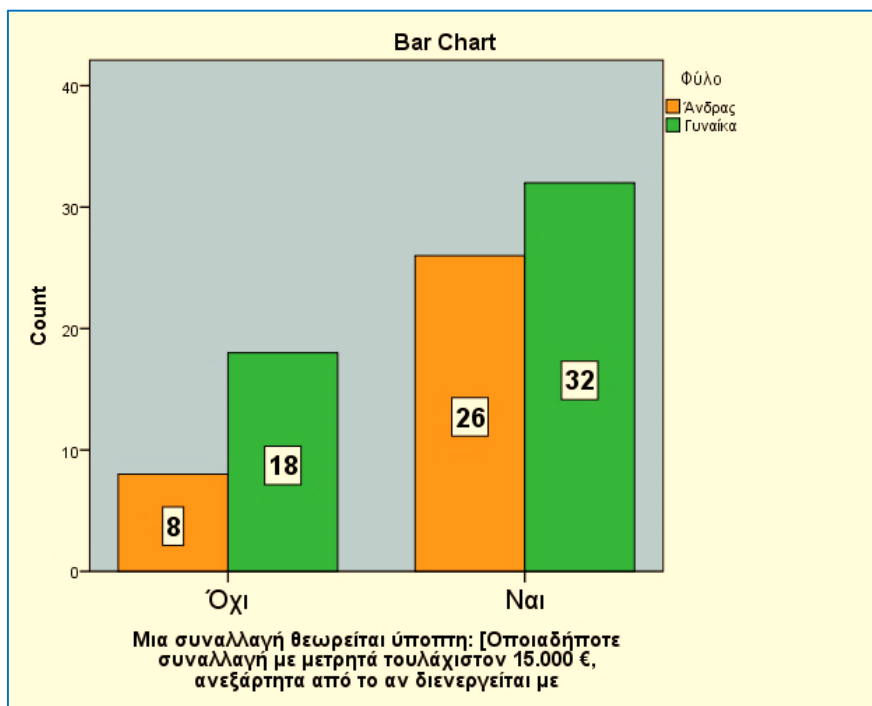
			Φύλο		Total	
			Ανδρας	Γυναίκα		
Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: [Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με	Όχι	Count	8	18	26	
		% within Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: [Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €	30.8%	69.2%	100.0%	
	Ναι	Count	26	32	58	
		% within Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: [Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €	44.8%	55.2%	100.0%	
			% within Φύλο	23.5%	36.0%	31.0%
			% within Φύλο	76.5%	64.0%	69.0%
Total	Count		34	50	84	
	% within Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: [Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €		40.5%	59.5%	100.0%	
	% within Φύλο		100.0%	100.0%	100.0%	

Πίνακας 6.2: Αποτελέσματα Ελέγχου X² (Chi-Square Tests)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1.473a	1	.225		
Continuity Correctionb	.947	1	.330		
Likelihood Ratio	1.503	1	.220		
Fisher's Exact Test				.242	.165
Linear-by-Linear Association	1.455	1	.228		
N of Valid Cases	84				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10.52.

b. Computed only for a 2x2 table

Σχήμα 6.1: Συγκριτικό ραβδόγραμμα συχνот συχνοτήτων της μεταβλητής «Φύλο» ως προς τη μεταβλητή «Μια συναλλαγή θεωρείται ύποπτη: Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες.»

6.2. Έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών «Φύλο» και «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;»

Στο συγκριτικό ραβδόγραμμα του σχήματος 6.2 παρατηρείται ότι δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική εξάρτηση μεταξύ των μεταβλητών «Φύλο» και «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής» ($\text{Chi Square}=0.063$, $p=0.822>0.05$). Συγκεκριμένα, άνδρες και γυναίκες θεωρούν ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει χρόνος, για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής με όμοια σχετική συχνότητα. Δηλαδή άνδρες και γυναίκες έχουν την ίδια πιθανότητα να απαντήσουν ναι ή όχι στην ερώτηση «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής». Επομένως η 2^η ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται.

Πίνακας 6.3: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;» και «Φύλο»

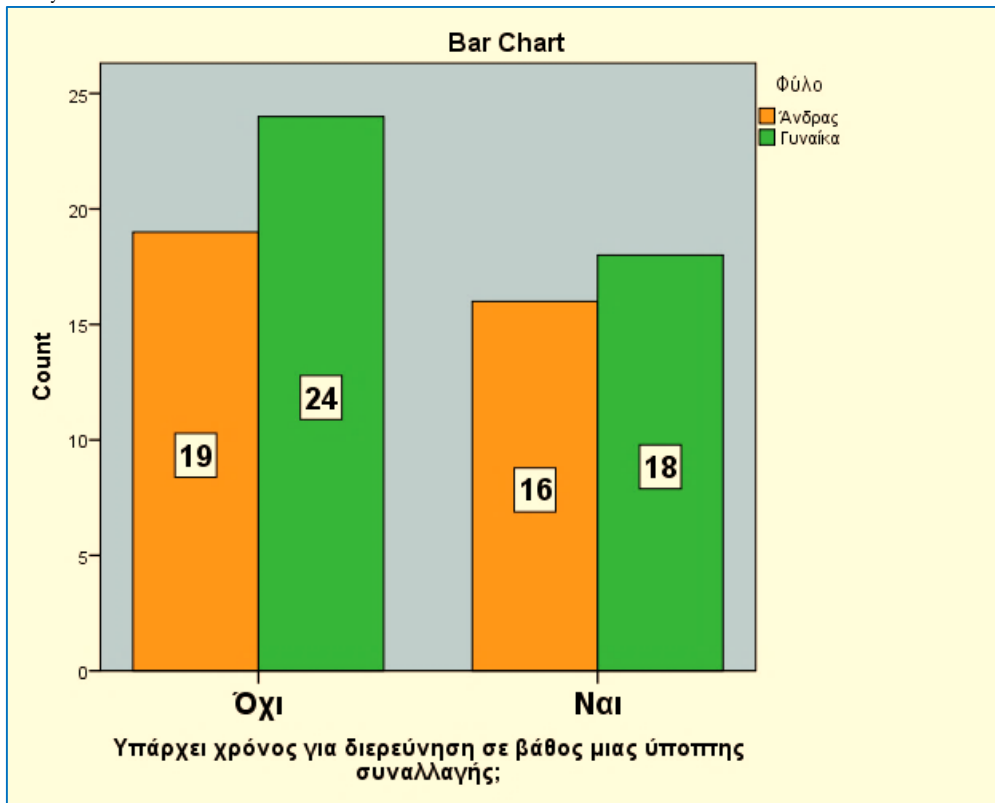
			Φύλο		Total
			Ανδρας	Γυναίκα	
Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;	Όχι	Count	19	24	43
		% within Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;	44.2%	55.8%	100.0%
		% within Φύλο	54.3%	57.1%	55.8%
Total	Ναι	Count	16	18	34
		% within Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;	47.1%	52.9%	100.0%
		% within Φύλο	45.7%	42.9%	44.2%
Total	Count		35	42	77
		% within Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;	45.5%	54.5%	100.0%
		% within Φύλο	100.0%	100.0%	100.0%

Πίνακας 6.4: Αποτελέσματα Ελέγχου X^2 (Chi-Square Tests)

	Value	Df	Asymptotic Significance (2- sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)
Pearson Chi-Square	.063 ^a	1	.802		
Continuity Correction ^b	.000	1	.983		
Likelihood Ratio	.063	1	.802		
Fisher's Exact Test				.822	.491
Linear-by-Linear Association	.062	1	.803		
N of Valid Cases	77				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15.45.

b. Computed only for a 2x2 table

Σχήμα 6.2: Συγκριτικό ραβδόγραμμα συχνοτήτων της μεταβλητής «Φύλο» ως προς τη μεταβλητή «Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής»

6.3. Έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών «Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;» και «Γνωρίζετε τις φάσεις του Ξεπλύματος;»

Στο συγκριτικό ραβδόγραμμα του σχήματος 6.3 παρατηρείται ότι δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική εξάρτηση μεταξύ των μεταβλητών «Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;» και «Γνωρίζετε τις φάσεις του Ξεπλύματος» ($\text{Chi Square}=4.395$, $p=0.111>0.05$). Συγκεκριμένα, υπάλληλοι, προϊστάμενοι και στελέχη γνωρίζουν τις φάσεις του Ξεπλύματος με όμοια σχετική συχνότητα. Δηλαδή υπάλληλοι, προϊστάμενοι και στελέχη έχουν την ίδια πιθανότητα να απαντήσουν ναι ή όχι στην ερώτηση «Γνωρίζετε τις φάσεις του Ξεπλύματος». Επομένως η 3^η ερευνητική υπόθεση επίσης επιβεβαιώνεται.

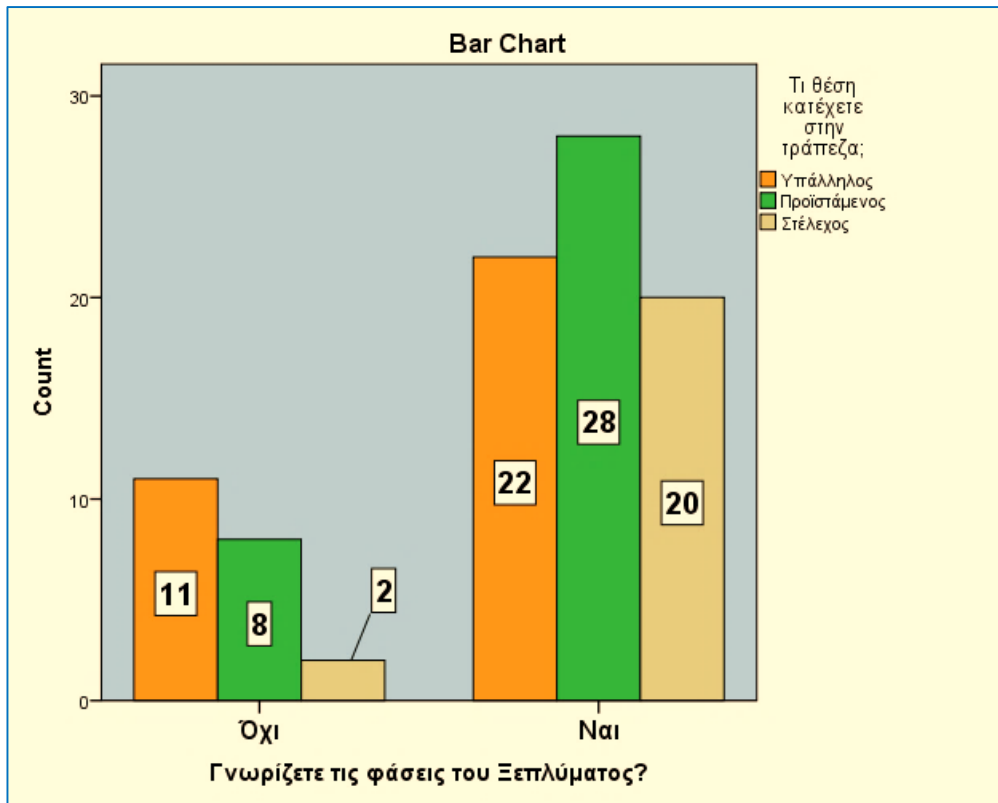
Πίνακας 6.5: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών «Γνωρίζετε τις φάσεις του Ξεπλύματος?» και «Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;»

		Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;			Total	
		Υπόλληλος	Προϊστάμενος	Στέλεχος		
Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος?	Όχι	Count	11	8	2	21
		% within Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος?	52.4%	38.1%	9.5%	100.0%
		% within Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;	33.3%	22.2%	9.1%	23.1%
	Ναι	Count	22	28	20	70
		% within Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος?	31.4%	40.0%	28.6%	100.0%
		% within Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;	66.7%	77.8%	90.9%	76.9%
Total		Count	33	36	22	91
		% within Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος?	36.3%	39.6%	24.2%	100.0%
		% within Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Πίνακας 6.6: Αποτελέσματα Ελέγχου χ^2 (Chi-Square Tests)

	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	4.395 ^a	2	.111
Likelihood Ratio	4.764	2	.092
Linear-by-Linear Association	4.334	1	.037
N of Valid Cases	91		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5.08.

Σχήμα 6.3: Συγκριτικό ραβδόγραμμα συχνοτήτων της μεταβλητής «Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;» ως προς τη μεταβλητή «Γνωρίζετε τις φάσεις του Ξεπλύματος»

Συμπεράσματα

Προκειμένου να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία κρίνεται σκόπιμο να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα τόσο από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας όσο και από τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την επεξεργασία του ερωτηματολογίου.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας επιδρά άμεσα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά και στο χρηματοοικονομικό γενικότερα σύστημα, και ενθαρρύνει τη διόγκωση του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτό έχει ως απόρροια την ανησυχητική επέκταση του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, που συνδέεται άμεσα με τον τραπεζικού τομέα. Αυτή η κυκλική διασύνδεση αναδεικνύει την ιδιαίτερη ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της διασυνοριακής αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος από εγκληματικές δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την ανάγκη για ενίσχυση της διασυνοριακής καταπολέμησης της Νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ο ρόλος των πιστωτικών ιδρυμάτων στην πρόληψη και την καταστολή του φαινομένου είναι πολύ σημαντικός, εφόσον οι εγκληματίες χρησιμοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα ως μέσο για να νομιμοποιήσουν τα παράνομα κεφάλαια τους. Δηλαδή διαμέσου της «τοποθέτησης» των εσόδων στον χρηματοπιστωτικό τομέα και ύστερα με τη διακίνηση αυτών μέσω του τραπεζικού τομέα με σκοπό την απόκρυψη της προέλευσης τους. Για το λόγο αυτό τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν ισχυρό ρόλο στη δίωξη του εγκλήματος και έχουν την δικαιοδοσία να ερευνούν και να καταγγείλουν συμπεριφορές ακόμη και αν πρόκειται σε στάδιο βάσιμης υπόνοιας. Το φαινόμενο του «Ξεπλύματος μαύρου Χρήματος» βραχυπρόθεσμα μπορεί να δημιουργεί την εντύπωση ότι «αναπτύσσει» την οικονομία ωστόσο, από μακροοικονομική σκοπιά, προκαλεί ζημιά στον χρηματοπιστωτικό τομέα, στις οικονομικές επενδύσεις και στα έσοδα του προϋπολογισμού για την εγχώρια οικονομία. Η εκπαίδευση λοιπόν των τραπεζικών υπαλλήλων κρίνεται ύψιστης σημασίας για την πρόληψη, αποτροπή ή/και καταστολή του φαινομένου της Νομιμοποίησης εσόδων. Οι τραπεζικοί υπάλληλοι οφείλουν να τηρούν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας, να μπορούν να αξιολογούν κάθε ύποπτη ή ασυνήθη συναλλαγή συντάσσοντας αναφορά στην Ανεξάρτητη Διοικητική αρχή, ενώ το υπεύθυνο διευθυντικό στέλεχος, διαμέσου των ικανών συστημάτων του τραπεζικού ομίλου, θα πρέπει να λειτουργεί ως συντονιστής για την εξασφάλιση της τήρησης των υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος σε σχέση με το ξέπλυμα χρήματος και της Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας. Από την εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο σύνολο των 91 υπαλλήλων των συστημικών τραπεζικών ιδρυμάτων της Εθνικής Τράπεζας

και της Τράπεζας Πειραιώς τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν αναδεικνύουν σημαντικότητα του φαινομένου και την άποψη των τραπεζικών υπαλλήλων α) για την εκπαιδευτική διαδικασία που ακολουθούν τα τραπεζικά ιδρύματα και β) για την ικανότητα τους να αναγνωρίσουν μια ύποπτη συναλλαγή.

Παρακάτω παρατίθενται κάποια συμπεράσματα που προέκυψαν:

- Οι μεταβλητές «φύλο» και «θέση που κατέχουν στον τραπεζικό όμιλο οι υπάλληλοι» σε σημαντικές ερωτήσεις που αφορούν τη γνώση για τις φάσεις του Ξεπλύματος χρήματος και την αντίληψη για αναγνώριση μιας ύποπτης συναλλαγής, φαίνεται να μην επηρεάζουν τις αποκρίσεις των ερωτώμενων αλλά παρουσιάζουν όμοια σχετική συχνότητα στις απαντήσεις.
- Το σύνολο των εργαζομένων αναγνωρίζει τις φάσεις του «Ξεπλύματος χρήματος και τη σημασία του. Επιπλέον, έχουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν ικανοποιητικά, σε θεωρητικό πλαίσιο τουλάχιστον, ύποπτες συναλλαγές και σε ποια αρχή πρέπει να απευθυνθούν. Ωστόσο οι περισσότεροι, περίπου έξι στους δέκα, συνέχισαν την έννοια του «Ξεπλύματος Χρήματος» με τη έννοια της «Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας». Επιπλέον, διαφαίνεται πως δεν διαθέτουν πολύ «βαθιά» εμπειρία στην αναγνώριση μίας ύποπτης συναλλαγής (βάσει των ερωτήσεων: «αν συναλλαγή σε μετρητά άνω 15.000€ (τμηματικά η μη) θεωρείται ύποπτη» και «αν έχουν αντιμετωπίσει ύποπτη συναλλαγή Ξεπλύματος Χρήματος»). Τα παραπάνω ευρήματα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ένα μικρό αλλά σημαντικό έλλειμμα εκπαιδευτικής φύσεως και εμπειρίας.
- Αναφορικά με τα εκπαιδευτικά και ενημερωτικά προγράμματα του Τραπεζικού οργανισμού, βάσει των απαντήσεων των τραπεζικών υπαλλήλων διαφαίνεται ότι γίνεται συνεχής ενημέρωση, εκπαίδευση και επιμόρφωση για τη ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν το τμήμα τους αλλά και αναφορικά με το Ξέπλυμα Χρήματος. Επιπλέον, το μεγαλύτερο μέρος των υπαλλήλων υποστηρίζει ότι αντιλαμβάνονται τα μέτρα δέουσας επιμέλειας και τηρούνται πάντα τα αρχεία ταυτοποίησης των πελατών όπως ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές. Πράγμα που αποδεικνύει ότι εφαρμόζεται η συμμόρφωση προς τους ισχύοντες νομικούς κανόνες για την πρόληψη/αποτροπή κινδύνων που σχετίζονται με την κανονιστική συμμόρφωση.
- Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων χαρακτηρίζει μέτρια την ανίχνευση των κατάλληλων, για το ξέπλυμα Χρήματος, υπηρεσιακών εγκυκλίων, την ανίχνευση

ύποπτων συναλλαγών και ειδικότερα από τη θέση εργασίας τους. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι σχεδόν πέντε στους δέκα ερωτώμενους απάντησαν ότι δεν υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής. Με βάση τα ανωτέρω στοιχεία κατανοούμε ότι ο παράγοντας «χρόνος» σημαντικός παράγοντας για τα καταστήματα πελατείας.

Ουσιαστικά, το βασικό απόσταγμα από την επεξεργασία των δεδομένων είναι ότι για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των τραπεζικών υπαλλήλων απαιτείται όχι μόνο η συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση αλλά και η βοήθεια από εξειδικευμένα ανώτερα στελέχη ή/και από νέο προσωπικό το οποίο θα μπορέσει να βοηθήσει το ήδη υπάρχων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

FATF., 2020. *Financial Action Task Force (FATF)*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.fatf-gafi.org/about/>

Brigitte Unger, M. s. J. F. M. B. K. w., 2016. *THE AMOUNTS AND THE EFFECTS OF MONEY LAUNDERING*, s.l.: s.n.

Council of Europe, n.d. *Details of Treaty No.141, Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*, s.l.: s.n.

Donato Masciandaro, U. F., 2011. *Money Laundering Regulation and Bank Compliance Costs. What Do Your Customers Know? Economics and Italian Experience*, s.l.: s.n.

DONATO, M., 1999. *Mercati e illegalità. Economia e rischio criminalità in Italia Paperback*. s.l.:EGEA.

Elisabetta Bjerregaard, T. K., 2019. *The Danske Bank Money Laundering Scandal: A Case Study*, LONDON: s.n.

FATF, 2003. *FATF 40 Recommendations*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc.pdf>

FATF, 2020. *FATF*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.fatf-gafi.org/about/>

[Πρόσβαση 16 07 2020].

Filotto, D. M. & U., 2001. *Money Laundering Regulation and Bank Compliance Costs. What Do Your Customers Know? Economics and Italian Experience*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

https://www.researchgate.net/publication/228170447_Money_Laundering_Regulation_and_Bank_Compliance_Costs_What_Do_Your_Customers_Know_Economics_and_Italian_Experience/link/5e7002308aeb6516262ce0a/download

Global Economic Crime Survey , 2016. *Adjusting the Lens on Economic Crime, Preparation brings opportunity back into focus*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/economic-crime-survey/pdf/GlobalEconomicCrimeSurvey2016.pdf>

- Issaoui, F. a. W. T. a. H., 2016. *The Effects of Money Laundering (ML)*, s.l.: s.n.
- Kirchmaier, E. B. & T., 2019. *The Danske Bank Money Laundering Scandal: A Case Study*, s.l.: s.n.
- Landbrooke, M.-L., 2013. *Anti-Money Laundering Interview* [Συνέντευξη] (21 05 2013).
- LAWSPOT, 2018. *Άρθρο 39 - Νόμος 4557/2018 - Ποινικές κυρώσεις (άρθρο 58 παρ. 1 της Οδηγίας 2015/849)*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.lawspot.gr/>
[Πρόσβαση 16 07 2020].
- Lawspot, 2019. Νέος κατάλογος χωρών με αδυναμίες στα συστήματα για το ξέπλυμα χρήματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 13 02.
- Masciandaro, D., 1999. *Mercati e illegalità. Economia e rischio criminalità in Italia Paperback*. s.l.:EGEA.
- Pearson, Karl (1900). "On the criterion that a given system of deviations from the probable in the case of a correlated system of variables is such that it can be reasonably supposed to have arisen from random sampling" (PDF). *Philosophical Magazine. Series 5*. 50(302): 157–175.
doi:10.1080/14786440009463897
- Pietro A. Bianchi, A. M. D. M. N. P., 2017. Having the Sopranos on board: Corporate governance and organised crime in Italy. *VoxEU & CEPR*, 13 09.
- Quirk, P., 1996. *Macroeconomic Implications of Money Laundering*, s.l.: s.n.
- QUIRK, P. J. ..., 1997. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1997/03/pdf/quirk.pdf>
- Schneider, W., 2010. Money laudering some facts. *economics of security working paper*, p. 25.
- Weeks-Brown, R., 2018. Cleaning Up, Countries are advancing efforts to stop. *IMF Finance & Development Magazine*, 12.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- A.A.Δ.Ε., 05/11/2018. *Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης από εγκληματικές δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (Ν.4557/2018)*, s.l.: Δ/νση ελέγχων Α.Α.Δ.Ε..
- Γκότζος Βλ, Χ., 2005. *Το Διεθνές κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της Νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωσή του στη ελληνική έννομη τάξη*, s.l.: s.n.

- Δαμιανού Χ., (1999). Μεθοδολογία Δειγματοληψίας, Τεχνικές και Εφαρμογές. Αθήνα
- Διονυσοπούλου, Α., 2007. νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Στο: *ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ 2 (ειδικό μέρος)*. Αθήνα- Κομοτηνή: ANT. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, pp. 276-295.
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, 2007. *Διεθνές - Ευρωπαϊκό επίπεδο / Δίκαιο καταπολέμησης οικονομικού εγκλήματος*, s.l.: s.n.
- ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2011. Στα 2,1 τρις. δολάρια ο ετήσιος τζίρος του οργανωμένου εγκλήματος. *iefimerida*, 26 11.
- Κούτρας Μ., Εισαγωγή στις Πιθανότητες, Εκδόσεις Σταμούλη, 2005
- Μιχαήλ, Τ., Μάρτιος 2014. *Στατιστική με τη χρήση του IBM SPSS 22, STATISTICAL PACKAGE for the SOCIAL SCIENCES*. ΑΘΗΝΑ : Nottingham.
- Ναμία, Ο. Σ., 2007. ο ρόλος και η ευθύνη του Χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Στο: *ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ 2 (ειδικό μέρος)*. Αθήνα, Κομοτηνή: ANT. Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑ, pp. 258-273.
- Σμαράγδα, Ρηγάκου, 2020. *Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος)*. s.l.:e- Learning Πανεπιστήμιο Πειραιώς Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής.
- Τσαγρής Μιχαήλ, Στατιστική με τη χρήση του IBM SPSS 22, STATISTICAL PACKAGE for the SOCIAL SCIENCES , ΑΘΗΝΑ και Nottingham, Μάρτιος 2014
- ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, Ε. Ε., 2020. *Διεθνές - Ευρωπαϊκό επίπεδο / Δίκαιο καταπολέμησης οικονομικού εγκλήματος*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.hba.gr/FinancialLaw/Details/24>
- Cohen L., Manion L. & Morrison K. (2007). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. (μτφρ. Κυρανάκης Σ., Μαυράκη Μ., Μητσοπούλου Χ., Μπιθάρα Π., Φιλοπούλου Μ.). Αθήνα: Μεταίχμιο

Παράρτημα 1

Το ερωτηματολόγιο αυτό απευθύνεται σε τραπεζικούς υπαλλήλους. η αξιολόγηση της ικανότητας των τραπεζικών υπαλλήλων να διακρίνουν μια συναλλαγή ως ύποπτη.

Ερωτήσεις:

Ο τραπεζικός οργανισμός επενδύει στη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων.

Συμφωνώ... διαφωνώ

Κατά την πρόληψη σας υπήρξε ενημέρωση/ εκπαίδευση για το ξέπλυμα Χρήματος

Συμφωνώ... διαφωνώ

Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας στην τράπεζα υπάρχει σαφή ενημέρωση / εκπαίδευση για τις νέες τεχνικές ξεπλύματος χρήματος, τις εξελίξεις και τις αλλαγές της νομοθεσίας.

Συμφωνώ... διαφωνώ

Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολο είναι η ανίχνευση των κατάλληλων, για το ξέπλυμα Χρήματος, υπηρεσιακών εγκυκλίων?

καθόλου... πολύ

Γνωρίζεται τις φάσεις του Ξεπλύματος?

Ναι, Όχι

Αν το ένα άκρο της παρακάτω κλίμακας δηλώνει τη μεγαλύτερη δυσκολία και το άλλο άκρο τη μεγαλύτερη ευκολία, παρακαλώ δηλώστε πόσο εύκολη είναι η ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών από τη θέση εργασίας σας;

Καθόλου... πολύ

Κατά τη διάρκεια της εργασίας σας αντιμετωπίσατε κάποια ύποπτη συναλλαγή από την οποία να προέκυψε ξέπλυμα χρήματος;

Ναι, όχι, δε ξέρω

Υπάρχει χρόνος για διερεύνηση σε βάθος μιας ύποπτης συναλλαγής;

Ναι, όχι, δεν ξέρω

Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας είναι σαφώς προσδιορισμένα

Συμφωνώ... διαφωνώ

Τηρούνται πάντα τα αρχεία ταυτοποίησης των πελατών όπως ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές

Συμφωνώ... διαφωνώ

Κατά τον εντοπισμό μιας ύποπτης συναλλαγής ποιό είναι το αρμόδιο όργανο στο οποίο πρέπει να απευθυνθείτε;

A) Η αρχή καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης B) το Υπουργείο Οικονομικών Γ) η Τράπεζα της Ελλάδος Δ) η FATF E) Δεν ξέρω / Δεν απαντώ

Ποιά από τις παρακάτω θεωρείται ύποπτη συναλλαγή;

A) Όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου. B) Όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή κατώτατο όριο ποσού. Γ) Οποιαδήποτε συναλλαγή με μετρητά τουλάχιστον 15.000 €, ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία πράξη ή με περισσότερες. Δ) Όλα τα παραπάνω E) Δεν ξέρω / Δεν απαντώ

14. Φύλο Άνδρας Γυναίκα

15. Ηλικία

20-30

31-41

42-52

53 και άνω

16. Εκπαίδευση

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Μεταπτυχιακό Διδακτορικό

17. Τι θέση κατέχετε στην τράπεζα;

Υπάλληλος

Προϊστάμενος

Στέλεχος